

משנה ט'

משנה זו קובעת את הגדרות אסור חז"ל על הלואת סאה (מדת נפח) בסאה - הלואה של מוצר כנגד התחייבות להחזירו באותה כמות, כגון, הלואת סאה חטים כנגד סאה חטים. טעם האסור: שמא יתיקרו החטים עד מועד הפרעון ונמצא שיחזירן לו בערך גדול ממנה שלוח, והדבר דומה לרבית.

כ"ד
בטבת

יום ו'
פר'
וארא

(סנהדרין לח)

ביאור

בבא מציעא פרק ה' ט' ■

1 לא יאמר אדם לחברו: הלוני כר (מדת נפח גדולה) חטים ואחזיר לך כר חטים כשיצמח יבולי - במועד דישת החטים בגרן; אבל רשאי הוא לומר לו: הלוני כר חטים עד שיבוא בני שחטי בידו, או עד שאמצא את מפתח אוצרי ואחזיר לך כר.

1 לא יאמר אדם לחברו, הלוני כר חטין ואני אתן לך לגרן. אבל אומר לו, הלוני עד שיבוא בני, או עד שאמצא מפתח. והלל אוסר.

התר זה מכנה "יש לו" - יש ברשותו חטים, אלא שאינן מומנות בידו, וחז"ל הקלו באפן זה להחשיב שהחטים שביד הלונה נקנות למלוה כנגד ההלוואה מיד בשעת ההלוואה, ולפיכך אפלו התיקרו החטים עד מועד הפרעון אין בכך מאומה. ואף על פי שבפעל אין הלונה חייב להחזיר לו דוקא מאותן חטים שהזכיר בשעת ההלוואה, הקלו חז"ל בדבר כי כבר אינו נראה כל כך כרבית*.

הלל חולק ואוסר ללוות סאה בסאה ואפלו כשיש לו.

מקורות והערות

א. והקלו שאפילו אם יש לו סאה אחת מותר לו ללוות כמה סאים.

היום נלמד:

משנה

בבא מציעא
פרק ה' משנה ט'

גמרא

שמות רבה,
פרשה י', סימן ז'

תוכנה מרגשת

איך לדבר לבינה
מלאכותית

לך ולמשפחה

מסכת סנהדרין
דף ל"ח

זוהר

כי תצאר רעז:

הלכה

שליח ציבור
הלכה ל"ה-ל"ו

בבא מציעא פרק ה' ■ ט'

ביאור

2 בְּדָבָר נוֹסֵף חֶלֶק הַלֵּל עַל חֲכָמִים שֶׁהִתִּירוּ לְאִשָּׁה לְלוֹוֹת דָּבָר מֵעֵט מִשְׁכָּנְתָּהּ לְפִי מִדָּה, כִּי דָרָךְ הַשְּׂכָנִים לְמֹחֵל זֶה לָזֶה וְאִפְלוּ אִם נִתְיַקֵּר הַחֶפֶץ שְׁלוֹו, מִחֲזִירִים אֶת הַתּוֹסֶפֶת בְּתוֹרַת מִתְּנָה וְלֹא בְּתוֹרַת רַבִּית, וְרַק בְּהַלְוָאָה שֶׁל כַּמּוֹת מְרַבָּה אָסְרוּ, לְפִי שֶׁהַלוּוָה אֵינוֹ מוֹחֵל בְּלֹא עֲלָה עַל הַתּוֹסֶפֶת שֶׁעָלִיו לְשֵׁלֵם אִם חָלָה הַתִּיקְרוֹת

אֲלֹא מִחֲזִירָה בְּתוֹרַת שֶׁכָּר עַל הַהַלְוָאָה³. הַלֵּל חוֹלֵק וְכָךְ הִיָּה אוֹמֵר: לֹא תִלְוֶה אִשָּׁה כְּכֹר לְחִבְרָתָהּ אֲלֵא אִם תִּשּׁוּם אֶת דְּמֵי הַכְּכֹר וְחִבְרָתָהּ תִּתְחַיֵּב לְהַחְזִיר לָהּ דְּמִים, כִּי אִם תִּתְחַיֵּב לָהּ כְּכֹר, יֵשׁ לְחַשׁ שְׂמָא יוֹקִירוּ הַחֲטִיִּים וּכְשֶׁתְּחַזִּיר כְּכֹר בְּעֶרְךָ גְּדוֹל מִמָּה שֶׁלוֹתָהּ, נִמְצְאוֹת בְּאוֹת לִידֵי רַבִּית.

2 וְכֵן הִיָּה הַלֵּל אוֹמֵר,
לֹא תִלְוֶה אִשָּׁה כְּכֹר
לְחִבְרָתָהּ עַד שֶׁתַּעֲשֶׂנוּ
דְּמִים, שְׂמָא יוֹקִירוּ
חֲטִיִּים, וְנִמְצְאוּ בְּאוֹת
לִידֵי רַבִּית:

מקורות והערות

ג. ראה תוספות, דף עה/א, ד"ה וכדברי, ועיין תוספות יום טוב, ד"ה הלוויני.

רתם את הרגש בדרך אל ההצלחה

עסקים זה מספרים. קניית באחד ומכרת בשנים - עשית את זה. קניית באחד ומכרת בחצי - אוי ואבוי. האם יש קשר בין רגש לעסקים? נראה שלא, אבל מתברר שהרגש עשוי לעזור גם בתחומים שמצב עליהם תמרוז "אין בניה לרגש".

ביאור

שמות רבה, פרשה י', סימן ז'

דָם. צִפְרָדַע. כְּנִים. שֵׁלֶשׁ הַמְכוֹת הִרְאִינוּנוּ שְׁנַחְתוּנוּ עַל הַמְצִירִים, הַתְחִילוּ בְּאֲמִצְעוֹת אֶהְרֹן וְלֹא בְּאֲמִצְעוֹת מֹשֶׁה. בְּמֵאֲמַר הַקּוֹדֵם רְאִינוּנוּ שְׁמֹשָׁה לֹא הִכָּה אֶת הַיָּאוֹר, מִפְּנֵי שְׁמִימֵי הַצִּילוֹ אוֹתוֹ כְּשֶׁהָיָה תִינּוֹק. גַּם אֶת מִכַּת צִפְרָדַע שֶׁהִתְבַּצְּעָה בְּאֲמִצְעוֹת הַטִּית הַמִּטָּה מֵעַל הַיָּאוֹר, וְאֶת מִכַּת כְּנִים שֶׁהִתְבַּצְּעָה בְּאֲמִצְעוֹת הַכָּאָה בַּמִּטָּה עַל עֵפֶר הָאֶרֶץ, עָשָׂה אֶהְרֹן. אָמַר ה' לְמֹשֶׁה: לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת הִרְגַּתְּ מִצְרֵי שֶׁהִתְעַלְל בִּיהוּדִי, וְהִטְמַנְתָּ אֶת גּוֹפְתּוֹ בְּחֹל כְּדֵי לְהִסְתִּיר אֶת הַמִּקְרָה. הֵעֵפֶר עֶזֶר לָךְ אֲזוּ, אֵיךְ אֵתָּה יָכוֹל לְהַכּוֹתוֹ? לָכֵן הִכָּה אֶהְרֹן אֶת הֵעֵפֶר, וְלֹא מֹשֶׁה.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה:
אָמַר אֶל אֶהְרֹן, נִטְהַ אֶת
מִטָּה וְהָךְ אֶת עֵפֶר
הָאֶרֶץ, וְהָיָה לְכְנִים בְּכָל
אֶרֶץ מִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי
תְנַחוּם, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: עֵפֶר
שֶׁהִגִּין עֲלֶיךָ בְּשֶׁהִרְגַתְּ
אֶת הַמִּצְרִי, אֵינוֹ דִין
שִׁילָקָה עַל יָדְךָ. לְפִיכָךְ
לָקוּ ג' מִכּוֹת אֵלוֹ עַל
יְדֵי אֶהְרֹן.

מים ועפר - איננו יכולים בלעדיהם. בלי שתיה אין לנו קיום, ובלוי עפר היכן נגדל את מזוננו? אבל מדוע נדרש משה רבנו להתניח למים ולעפר כאלו עשו לו טובה, האם אנו צריכים להיות בעולם של דמיון? מים ועפר, וכל חפץ דומם, אין להם כל תחושה, לא הרגשה ולא זכרון, לא כאב ולא ענג. איך אפשר לקבל את המשג ש'הכו' את המים, או 'הכו' את העפר?

הרב דסלר זצ"ל^א, מגדולי ההוגים, שבחן במיקרוסקופ שכלו הגדול תובנות רבות של חז"ל, מגיע למסקנה מדהימה:

איננו יכולים לבחון באמצעות השכל את השפעת הרגש! זהו משפט חשוב מאד. האם כל פעלה של הכאה אכן מגדרת כהכאה? ובכן, במבחן השכל, מובן שלא. אם המכה מרגיש את המכה, זוהי הכאה. אם אינו מרגיש, כמו מים ועפר, אין זו הכאה. אבל במבחן הרגש התוצאה שונה! "הרגש נזון מהמתרחש בהוה, ומשפע ממה שהענינים ראוות בחוש - מעשה הכאה יבש".

כשאדם לוקח מקל בידיו ומכה חפץ דומם, התחושות שלו וההרגשות שלו קולטות אותו כמעשה שיש בו זלזול בחפץ המכה, למרות שאין לו שכל, רגש ותחושה. הואיל ומשה קבל טובה מיחדת מהמים ומהעפר, שהצילו את חייו בשני מקרים שונים, לא רצה ה' להטיל עליו משימה שתגרום לו להקהות את רגש הכרת הטוב כלפיהם, כי ידע ה' שגם משה, האציל והענו מכל אדם, עלול לקבל פגימה קטנה ברגש הכרת הטוב, אם יאלץ לבצע פעלת הכאה במי שעשה לו טובה.

אם אפן ההתייחסות שלנו לחפצים דוממים עשוי להשפיע על כל ההתנהגות שלנו, ברור מאליו, שאפן ההתייחסות שלנו לאנשים ישפיע באפן מידי ובלט על התנהגותם.

בעסקים, ובכל מגע עם אנשים, ההצלחה עוברת דרך הנגיעה ברגשות, בחבור הרגשי שיוצר קשר, אמון, רצון לבצע עסקה. ככל שתגביר את הרצון שלך להתחבר לאנשים ולגרום להם להרגיש בנח עם עצמם לידך, כך תפתח ותרחיב את הזדמנויות ההצלחה, בכל תחום.

איך לדבר לבניה מלאכותית

תובנה
מרגשת
סרטון יומי שיאיר לכם את היום

מסכת סנהדרין ■ דף ל"ח

בְּרִיַּאת אָדָם הָרֵאשׁוֹן

תְּחִילָה נִבְרָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְאַחַר כֵּן בָּנְיוֹ וּבְנֵי בָנָיו שֶׁנִּתְרַבּוּ
יִשְׁבוּ אֶת כָּל הָעוֹלָם.

מִדּוּעַ לֹא בִּרְא הֶקֶב"ה מִיַּד בְּתִחִילָה בְּנֵי אָדָם רַבִּים?

הַתְּלִמּוּד מוֹנֶה מִסֵּפֶר סִיבוֹת אֶפְשָׁרִיּוֹת לְכָךְ:

א. אִם הָיוּ נִבְרָאִים כַּמָּה אֲנָשִׁים, הֵם הָיוּ עֲלוּלִים לְכַפּוֹר
וְלִזְמַר שֵׁשׁ בְּשָׁמַיִם כַּמָּה אֱלוֹהִים חֲלִילָה, וְכָל אֶחָד מֵהֶם
בִּרְא אִישׁ אֶחָד.

ב. הֶקֶב"ה רָצָה שֶׁמֵּאָדָם אֶחָד יֵצֵאוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֶל, לְלַמְּדֵנוּ
לְהַעֲרִיף וּלְהַחֲשִׁיב אֶת הַחַיִּים שֶׁל כָּל אָדָם וְאָדָם, שֶׁהָרִי מְכַל
אֶחָד יְכוּלִים לְצַאת צֶאֱצָאִים רַבִּים כָּל כֵּן. וּמִכָּאן אָמְרוּ חַז"ל:
כָּל הַמְקַיִם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, כְּאֵלוּ קַיִם עוֹלָם מְלֵא.

ג. גַּם עֵתָה שֶׁכָּל הָעַמִּים נוֹלְדוּ מֵאָדָם אֶחָד, יֵשׁ בְּעוֹלָם
מְרִיבוֹת בֵּין מְשֻׁפָּחָה לְמְשֻׁפָּחָה, וְאִם הָיוּ הָעַמִּים נוֹלְדִים כָּל
אֶחָד מֵאֵב אַחֵר - אִם הָיוּ נִבְרָאִים מִלְּכַתְּחִילָה כַּמָּה בְּנֵי
אָדָם - הָיִינוּ עֲדִים לְמְרִיבוֹת וּמִלְחָמוֹת גְּרוּעוֹת בְּהֶרְבֵּה.

ומלכותו בכל משלה

כי תצא רעו:

תרגום

יש לה כמה נְעוֹת
עבְרִיּוֹת, ושְפָחוֹת
עבְרִיּוֹת. ויש לה
עבְדִים ושְפָחוֹת
נְכָרִיּוֹת, בְּדֵי שְׁלֹא
תִמְצָא מְלָכוֹת אַחֶרֶת
בְּעוֹלָם, בְּזִמְנֵן שֶׁהִיא
שׁוֹלֶטָה. וְהַשְּׁפָחוֹת
הַנְּכָרִיּוֹת הַלְלוּ, מִצַּד
שֶׁל סֵם הַמְּנוֹת, נִקְבָּה
שֶׁל סַמָּאֵל. שְׁשִׁפְחָה
הִיְתָה לְמַלְכָּה. נִקְבָּה
וְסַמָּאֵל אֶל אַחֶר, הִיְתָה
עֶבֶד לְקֹדֶשׁ בְּרוּךְ
הוא, לְאַחֶר שֶׁעָשׂוּ
עֲצָמִים אֱלֹהוֹת,
וְהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוא
עֲתִיד לְהַעֲבִירם
מֵהָעוֹלָם.

אֵיִת לָהּ כְּמָה נְעוֹת עֲבְרִיּוֹת,
וּשְׁפָחוֹת עֲבְרִיּוֹת. וְאֵיִת לָהּ עֲבָדִים
וּשְׁפָחוֹת נְכָרִיּוֹת, בְּגִין דְּלֹא
יִשְׁתַּכַּח מְלָכוֹתָא אַחֶרָא בְּעוֹלָמָא,
בְּזִמְנָא דְּאִיְהִי שְׁלֵטָא. וְאֵלִין
שְׁפָחוֹת נְכָרִיּוֹת, מַסְטָרָא דְּסֵם
הַמְּנוֹת, נִוְקְבָא דְּסַמָּאֵל. דְּשִׁפְחָה
הָיְתָה לְמַטְרוֹנִיתָא. נִוְקְבָא וְסַמָּאֵל
אֶל אַחֶר, עֶבֶד הוּוּה לִיהּ לְקוֹדֶשׁ
בְּרִיךְ הוּוּה, לְבַתָּר דְּעֵבִידוֹ גְּרַמִּייהוּ
אֱלוֹהוֹת, וְקוֹדֶשׁ בְּרִיךְ הוּוּה עֲתִיד
לְאֵעֲבַר לוֹן מֵעוֹלָמָא.

רשב"י מבאר באריכות ובעמקות את חלוקי המדרגות שיש בקדושה ולהבדיל בטמאה, שכל המציאות מתחיה ומתהיות מאור ה' יתברך, ואף המדרגות התחתונות ביותר, אלא שחטאם של הרשעים והטמאה, ששוכחים את מקור חיותם ובכך עושים עצמם לרשות בפני עצמה, כעבודה זרה. נאמר (נחמיה ט, ו), "ואתה מחיה את כלם", ובארנו רבותינו, שאף את הטמאה הקב"ה מחיה, שהרי ללא שפעו לא יכולה שום בריה להתקים, וזהו על מנת לאפשר בחירה חפשית, שיהיה רע שנוכח למאס בו ולהתגבר עליו. וכתב ר' צדוק הכהן מלובלין (פרי צדיק, מסעי, ד), שעבודת בני ישראל לדעת, שה' מחיה את הכל, אף לא לנתק את הדברים משרשם, אלא להבין שלכל דבר יש תכלית ולהשתמש בה לכבוד ה'.

לה. שלש ברכות ראשונות

כתב ה'שִׁלְחָן עֶרֶוֹף', שְׁמַה שֶׁנִּתְבָּאָר שְׁאִין שְׁלִיחַ הַצְּבוּר חוֹזֵר עַל טְעוֹתוֹ שְׁטָעָה בַּתְּפִלַּת הַלְחָשׁ, הֵינּוּ בְּשֵׁלָא טְעָה בְּשֵׁלֶשׁ הַבְּרָכוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת. אוּלָם אִם טְעָה שְׁלִיחַ הַצְּבוּר בַּתְּפִלַּת הַלְחָשׁ בְּשֵׁלֶשׁ הַבְּרָכוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, כְּגוֹן, שֶׁהִזְכִּיר 'מְשִׁיב הָרוּחַ וּמֹרִיד הַגֶּשֶׁם' בַּיְמוֹת הַקֵּץ, אוֹ שֶׁבִעֲשַׂרְת יְמֵי תְּשׁוּבָה חָתַם 'הָא-ל הַקְּדוֹשׁ' בְּבִרְכָה שְׁלִישִׁית, צְרִיךְ לְחַזֵּר וּלְהַתְּפַלֵּל.⁸⁴

כִּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, שְׁדַבְּרֵי ה'שִׁלְחָן עֶרֶוֹף' נֶאֱמָרוּ דוֹקָא בְּשִׁשְׁלִיחַ-הַצְּבוּר עֵדִין לֹא הַשְּׁלִים אֶת תְּפִלַּת הַלְחָשׁ, שְׁבֹאפֵן זֶה אִם טְעָה בְּשֵׁלֶשׁ בְּרָכוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת חוֹזֵר. אוּלָם אִם כָּבַר הַשְּׁלִים אֶת תְּפִלַּת הַלְחָשׁ, גַּם אִם טְעוֹתוֹ הִיְתָה בְּשֵׁלֶשׁ בְּרָכוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, אֵינּוּ חוֹזֵר, וְסוּמְךָ עַל תְּפִלַּת הַחֲזָרָה בְּקוֹל רַם.⁸⁵

יֵשׁ פּוֹסְקִים שְׁמַקְלִים בְּזֶה יוֹתֵר וְסוּבְרִים, שְׁכַבֵּל אִפֵּן שְׁשִׁלִּיחַ הַצְּבוּר טְעָה בַּתְּפִלַּת הַלְחָשׁ, אֵינּוּ צְרִיךְ לְחַזֵּר וּלְהַתְּפַלֵּל, אִפְּלוּ אִם טְעָה בְּשֵׁלֶשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְעֵדִין לֹא הַשְּׁלִים תְּפִלָּתוֹ.⁸⁶ וְכַתֵּב ה'מְשַׁנֶּה בְּרוּרָה' שֶׁהַסוּמְךָ עַל דְּעָה זוֹ לֹא הַפְּסִיד.⁸⁷

לו. טעה בתפלת הלחש בערבית

שְׁלִיחַ-צְבוּר שֶׁבַּתְּפִלַּת עֶרְבִית טְעָה בַּתְּפִלַּת הַלְחָשׁ, אִם הִיא טְעוֹת שֶׁהִיְחִיד חוֹזֵר וּמִתְּפַלֵּל, גַּם שְׁלִיחַ הַצְּבוּר צְרִיךְ לְחַזֵּר וּלְהַתְּפַלֵּל אֶת תְּפִלַּת הַלְחָשׁ, שֶׁהִרִי בַּתְּפִלַּת עֶרְבִית אֵינּוּ חוֹזֵר עַל הַתְּפִלָּה בְּקוֹל רַם.⁸⁸

אֲמָנָם, אִם הִדְבֵּר אֶרֶע בַּתְּפִלַּת עֶרְבִית בְּלִיל שַׁבָּת, אֵין שְׁלִיחַ הַצְּבוּר צְרִיךְ לְחַזֵּר וּלְהַתְּפַלֵּל בַּלְחָשׁ, וְסוּמְךָ עַל בְּרַכַּת 'מַעֲיֵן שְׁבַע' שְׁאוּמֵר לְאַחַר תְּפִלַּת הַלְחָשׁ, שֶׁהִיא מַעֲיֵן תְּפִלַּת הָעֲמִידָה שֶׁמִּתְּפַלֵּל בַּלְחָשׁ.⁸⁹

מקורות והערות

84. שם שבו"ע. 87. שם במ"ב ס"ק י"ז בשם החי"י אדם בשם האליה רבה. ושכן משמע בביאור הגר"א שהלכה כסוה.
85. כן היא דעת הלבוש הובאו דבריו במ"ב שם ס"ק י"ז והביאו בידי אהרן ובסולת כלולה ועוד פוסקים הובאו דבריהם בכ"ה החיים שם אות כ"ה.
88. ס' קכ"ו במ"ב ס"ק ט"ז ובכ"ה החיים אות כ"ד בשם הפרי מגדים.
89. שם במ"ב ובכ"ה החיים.
86. כן הוא בטור שם.

לקראת שבת | פרשת וארא

זמני יציאת השבת:

י-ם: 17:44 ת"א: 17:45

חיפה: 17:43 באר שבע: 17:46

זמני כניסת השבת:

י-ם: 16:26 ת"א: 16:47

חיפה: 16:35 באר שבע: 16:49

לקראת
שבת

וידבר ה' אל משה ואל אהרן, ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים, להוציא את בני ישראל מארץ מצרים

שמות, פרק 1

ההדרכה החנוכית הראשונה בהיסטוריה

ומהמנהיגות הלאומית אל המנהיגות הביטחית. ספר "פלא יועץ"^א מדרר: "מה מתוק מדבש מי שלשונו תדבר דברים רבים, וחכו ממתקים. איש פנה, רוח המקום ורוח הבריות נוחה הימנו, ודבריו נשמעין, ומרבה שלום עם כל אדם ועם אשתו ואנשי ביתו, כי מענה רף משיב חמה. ובפרט בדורות הללו, אינם מקבלים מרות, והרגון לא עלתה בידו אלא רגונותו! בדרך זה יתנהג הרב עם אנשי העיר, ואיש את רעהו, ואב לבנים, והבעל עם אשתו. ואף אם עושים לו דברים קשים ומדברים קשות, הוא יענה בשפה רפה ובמתק שפתים ובפנים שוחקות. וזה כלל גדול, סמא דחי (סם החיים), טוב לשמים וטוב לבריות, טוב לעולם הזה וטוב לעולם הבא, אשרי אנוש יעשה זאת, כי הוא בלי מחזיק ברכה ושלום".

הכל היה מוכן לקראת ההתחלה - הנעת תהליך הוצאת בני ישראל ממצרים. ה' תדרך את משה ואת אהרן, והפסוק מתאר זאת כך: "ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים, להוציא את בני ישראל מארץ מצרים". אנו מבינים שהיה צריך להדריך אותם איך לדבר אל פרעה, אף מה אמר להם ה' בנוגע לבני ישראל? חז"ל חושפים שה' אמר להם: "בני סרבנים הם, רגזנים הם, טרחנים הם. על מנת פן תהיו מקבלים עליכם". בני ישראל במצבם הנוכחי יתנהגו אתכם בצורה לא נעימה, אבל אני דורש מכם בעת, בעת קבלת המנוי לשליחות ההיסטורית, שתקבלו על עצמכם להתנהג בארץ רוח, במאור פנים ובסבלנות.

מקורות והערות

א. בערך "מתיקות" המחבר: רבי אליעזר ב"ר יצחק פאפו, נולד בשנת תקמ"ו (1786) בעיר סרייבו (בוסניה), ונפטר בשנת תקפ"ח (1827) בעיר סיליסטרה (בולגריה).

קצור רוח

נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם
ליצחק ולישקב, ונתתי אתה לכם
מורשה אני ה'."

במקום רוממות רוח ואנגריות של
שמחה ותקנה, התגובה היא של
עיפות, דכדוף ויאוש: "וידבר משה
פן אל בני ישראל ולא שמעו אל
משה מקצור רוח ומעבדה קשה".

אך רוח פרושו הבנה שהחיים
מרכיבים יותר מאשר סקמאות
פשטניות, הבטחות סרק, ופתרונות
קטס. החיים הם תהליכים ולא
תמיד ובהכרח תוצאותיים ומדיים.

החיים מצריכים אך רוח, סבלנות
והבנת התהליך. לכן גם הריון
נמשך תשעה חודשים ולא יום אחד,
חנוך ילדים נמשך לאורך שנים ולא
שנה אחת, וכל תהליך, מדיאטה
ועד חזרה בתשובה, הוא תהליך
ארוך ומרכב, ולא ארוע או מופע חד
פעמי של הוקוס פוקוס.

עם ואדם חפצי חיים - מבינים
ומפנימים היטב את דברי שלמה
המלה בספר משלי: "ארוך אפיים רב
תבונה וקצור רוח מרים אולח".

במילונים השונים, ההסבר לבטוי
'קצור רוח' הוא 'חסר סבלנות'.

ה'מצודת דוד' פרש את המלים
'קצור רוח' - 'הממהר לבעס', ועל
המדה ההפוכה 'ארוך רוח' כתב
רש"י: "המאריך רגזו ואינו ממנהר
לריב".

לאחר 210 שנים במצרים וזאים
כבר את האור בקצה המנהרה.

המכות נחתות על מצרים, פרעה
עומד להשבר. עוד קצת סבלנות,
אמונה וארוך רוח. באויר נשמעת
ומרחפת כבר ההבטחה האלוקית
שהחלה להשמע עוד בימי
אברהם, ועכשו היא מקבלת חזק
ומשנה תקף. לשונות הגאלה כבר
מהדהדות - "לכן אמר לבני ישראל
אני ה' והוצאתי אתכם מתחת
סבלת מצרים והצילתי אתכם
מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע
נטויה ובשפטים גדלים. ולקחתי
אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים,
וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא
אתכם מתחת סבלות מצרים.
והבאתי אתכם אל הארץ אשר

פרשת וארא

אונקלוס

= ומליל יי עם משה ואמר ליה אגא
 זי: ג ואתגלית לי לאברהם ליצחק
 וליעקב באל שדי ושמי זי לא
 הודעית להון: ד ואף אקמית ית
 קנמי עמהון למסן להון ית ארעא
 דקנען ית ארעא תותבתהון
 דאתותבוו בה: ה ואף קנמי שמעי ית
 קבילת בני ישראל די מצראי
 מפלחין בהון ודכירנא ית קימי:
 וכן אמר לבני ישראל אגא זי ואפיק
 תכון מגו דחוק פלחן מצראי
 ואשיב תכון מפלחנהון ואפרוק
 תכון בדרעא מרמא ויבדיעין
 רבדין: וואקריב תכון קנמי לעמא
 ואהיו לכון לאלק ותדעון ארי אגא

= וידבר אלהים אל משה ואמר אליו
 אני יהוה: ג וארא אל אברהם אל-
 יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יהוה
 לא נודעתי להם: ד וגם הקמתי את-
 בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען
 את ארץ מגריהם אשר גרו בה:
 ה וגם אני שמעתי את נאקת בני
 ישראל אשר מצרים מעבדים אתם
 ואזכר את בריתי: ו לכן אמר לבני-
 ישראל אני יהוה והוצאתי אתכם
 מתחת סבלת מצרים והצילתי אתכם

מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשכמים גדלים: ז ולקחתיו
 אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יהוה אלהיכם

רש"י

והעמדתו בריתי ביני וביניהם. לתת להם את
 ארץ כנען, לאברהם, בפרשת מילה נאמר:
 "אני אל שדי וגו' ונתתי לך וליוסף את ארץ
 את ארץ מגוריך". ליצחק: "כי לך וליוסף
 אתן את כל הארצות האל והקימתי את
 השבועה אשר נשבעתי לאברהם", ואותה
 שבועה שנשבעתי לאברהם - באל שדי
 אמרתי. ליעקב: "אני אל שדי, פרה ורבה
 וגו' ואת הארץ אשר וגו'", הרי שגודרתי
 להם, ולא קימתי: (ה) וגם אני, כמו שהצבתי
 והעמדתו הברית יש עלי לקים. לפיכך,
 שמעתי את נאקת בני ישראל הנואקים. אשר
 מצרים מעבדים אתם ואזכר, אותו הברית,
 כי בברית בין הבתרים אמרתי לו: "וגם
 את הגוי אשר יעבדו דן אנכי": (ו) לכן,
 על פי אותה השבועה. אמר לבני ישראל
 אני ה', הנאמן בהבטחתי. והוצאתי אתכם,
 כי בן הבטחתי, ואתחייבן יצאו ברכוש
 גדול. סבלת מצרים, טרח משא מצרים:

(ב) וידבר אלהים אל משה, דבר אלו
 משפט על שהקשה לדבר ולומר: "למה
 הרעתי לעם הזה?": ויאמר אליו אני ה',
 נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני.
 ולא לחנם שלחתיך, כי אם לקים דברי
 שדברתי לאבות הראשונים. ובלשון הזה
 מצינו שהוא נדרש בכמה מקומות "אני ה"
 נאמן להפרע פשהו אומר אצל ענש, כגון:
 "והחללתי את שם אלהיך, אני ה'. וכשהוא
 אומר אצל קיום מצוות, כגון: "ושמרתם
 מצוותי, ועשיתם אותם, אני ה'", נאמן לתן
 שכר: (ג) וארא, אל האבות. באל שדי,
 הבטחתי בהבטחות ובלבן אמרתי להם: אני
 אל שדי. ושמי ה' לא נודעתי להם, לא
 הודעתי אין כתיב כאן, אלא לא נודעתי - לא
 נכרתי להם במדה אמיתית שלי, שעליה נקרא
 שמי ה' - נאמן לאמת דברי, שהרי הבטחתי
 ולא קימתי: (ד) וגם הקמתי את בריתי
 וגו', וגם כשנראיתי להם באל שדי הצבתי

המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים:
 והבאתי אתכם אל הארץ אשר
 נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם
 ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם
 מורשה אני יהוה: וידבר משה בן
 אל-בני ישראל ולא שמעו אל-משה
 מקצור רוח ומעבדה קשה: וידבר
 יהוה אל-משה לאמר: בא דבר
 אל-פרעה מלך מצרים וישלח את-
 בני-ישראל מארצו: וידבר משה
 לבני יהוה לאמר הן בני-ישראל לא-שמעו אלי ואיך ישמעני

?? אלהיון דאפיק זתכון מגו דחוק
 פלחון מצרים: וצעיל זתכון לארעא
 די קמימית במימרי למתן זתה
 לאברהם ליצחק וליעקב ואתן זתה
 לכוון יתא אגא: ומליל משה בן
 לבני ישראל ולא קבילו מן משה
 ממעזק רוחא ומפלחא דהנה קשא
 עליהון: פ ומליל ?? עם משה
 למימר: א עול מליל לזת פרעה
 מלקא דמצרים וישלח ית בני ישראל
 מארעיה: ב ומליל משה קדם ??
 למימר הא קני ישראל לא קבילו מני
 ואכדין קבל מני פרעה ואגא קיר

רש"י

"למה הרעתה"? ואין המדרש מתישב אחר
 המקרא מפני כמה דברים: אחת, שלא נאמר:
 ושמי ה' לא שאלו לי. ואם תאמר לא
 הודיעם שפך שמו, הרי תחלה, כשנגלה
 לאברהם בין הבתרים, נאמר: "אני ה'
 אשר הוצאתיך מאור כשדים". ועוד, היאך
 הסמיכה נמשכת בדברים שהוא סומך לכאן:
 "וגם אני שמעתי וגו'", "לכן אמר לבני
 ישראל". לכך אני אומר: יתישב המקרא
 על פשוטו, "דבר דבור על אפניו", והדרש
 תדרש, שנאמר: "הלא זה דברי פאש נאם
 ה', וכפטיש יפוצץ סלע", - מתחלק לכמה
 ניצוצות: (יב) ואיך 'שמעני פרעה', זה אחד
 מעשרה קל וחמר שבתורה. ערל שפתים,
 אטום שפתים, וכן כל לשון ערלה אני
 אומר שהוא אטום: "ערלה אגום" - אטומה
 משמע. "ערל-לב" - אטומים מהבין, "שפתה
 גם אמה והערל" - והאטם משכרות כוס
 הקללה (נסח אחר: התרעלה), "ערלת
 בשר" - שהגיד אטום ומכסה בה, "וערלתם
 ערלתו" - עשו לו אטם וכסוי, אסור שבדייל
 בפני אכילתו, "שלוש שנים יהיה לכם

(ח) נשאתי את ידי, הרימותיה להשבע
 בכסא: (ט) ולא שמעו אל משה, לא
 קבלו תנחומין. מקצור רוח, כל מי שהוא
 מצור - רוחו ונשימתו קצרה ואינו יכול
 להאריך בנשימתו. קרוב לענין זה, שמעתי
 בקרשה זו מרבי ברוך בן רבי אליעזר,
 והביא לי ראיה ממקרא זה: "בפעם הזאת
 אודיעם את ידי ואת גבורתי וידעו כי שמי
 ה'", למדנו, כשהקדוש ברוך הוא מאמן את
 דבריו, אפלו לפרענות מודיע ששמו ה', וכל
 שכן האמנה לטובה. ורבותינו דרשוהו לענין
 של מעלה, שאמר משה: "למה הרעתה?
 אמר לו הקדוש ברוך הוא: תכל על דאכדין
 ולא משתבחין! יש לי להתאוונן על מיתת
 האבות, הרבה פעמים נגליתי עליהם באל
 שדי, ולא אמרו לי: מה שמך, ואתה אמרת:
 "מה שמו מה אמר אליהם"? וגם תקימותי
 וגו', וכשבקש אברהם לקבר את שרה, לא
 מצא קרקע עד ששנה בדימים מרבים, וכן
 ביצחק - ערערו עליו על הבארות אשר חפר,
 וכן ביעקב: "ויקן את חלקת השדה לנטות
 אהלו, ולא הררו אחר מדותי, ואתה אמרת:

אונקלוס

ממלל: פ י ומליל יי עם משה ועם אהרן ופקדונו לנת בני ישראל ולנת פרעה מלכא דמצרים לאפקא ית בני ישראל מארעא דמצרים: ס י אלין רישי בית אכהתהון בני ראובן בוכרא דישראל חנוף ופלוא חצרון וכרמי אלין ורעית ראובן: ט ובני שמעון ומואל וימין ואהר ויכין וצחר ושאול בר כנעניתא אלין ורעית שמעון: י ואלין שמעת בני לוי ותלדתהון גרשון וקהת ומררי ושני חיי לוי מאה ותלתין ושבע שני: יי בני גרשון לבני ושמי לזרעיתהון: יי ובני קהת עמרם ויצהר וחרון וציואל ושני חיי קהת מאה ותלתין ותלת שני: יי ובני מררי מחלי ומושי אלין ורעית לוי

פרעה ואני ערל שפתים: פ י וידבר יהוה אל-משה ואל-אהרן ויצום אל-בני ישראל ואל-פרעה מלך מצרים להוציא את-בני-ישראל מארץ מצרים: ס שני יי אלה ראשי בית אבתם בני ראובן בכר ישראל חנוף ופלוא חצרון וכרמי אלה משפחת ראובן: ט ובני שמעון ומואל וימין ואהר ויכין וצחר ושאול בן-הכנענית אלה משפחת שמעון: יי ואלה שמות בני-לוי לתלדתם גרשון וקהת ומררי ושני חיי לוי ושבע ושלושים

ומאת שנה: יי בני גרשון לבני ושמי למשפחתם: יי ובני קהת עמרם ויצהר וחרון וציואל ושני חיי קהת שלש ושלושים ומאת שנה: יי ובני מררי מחלי ומושי אלה משפחת הלוי

רשי

תולדותם מראובן. (בפסיקתא גדולה ראתי: לפי שקנטרם יעקב אבינו לשלשה שבטים הללו בשעת מותו, חזר הכתוב ויחסם כאן לבדם, לומר שחשובים הם): (טז) ושני חיי לוי וגו', למה נמנו שנותיו של לוי? להודיע כמה ימי השעבוד, שכל זמן שאחד מן השבטים קיים, לא היה שעבוד, שנאמר: "וימת יוסף וכל אחיו", ואחר כך: "ויקם מלך חדש", ולוי האריך ימים על כלם: (יח) ושני חיי קהת ושני חיי עמרם וגו', מחשבון זה אנו למדים על מושב בני ישראל ארבע מאות שנה שאמר הכתוב. שלא בארץ מצרים לבדה היו, אלא מיום שנולד יצחק, שהרי קהת מיוודי מצרים היה. חשב כל שנותיו ושנות עמרם ושמונים של משה, לא תמצאם ד' מאות שנה. והרבה שנים נבלעים

ערלים" - אטום ומכסה ומבדל מלאכלו: (יג) וידבר ה' אל משה ואל אהרן, לפי שאמר משה: "ואני ערל שפתים", צרף לו הקדוש ברוך הוא את אהרן להיות לו לפה ולמליץ. ויצום אל בני ישראל, צום עליהם להנהיגם בנחת ולסבל אותם. ואל פרעה מלך מצרים, צום עליו לחלק לו כבוד בדבריהם, זה מדרשו, ופשוטו: צום על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה, ודבר הצווי מהו? מפרש בפרשה שנהיה, לאחר סדר היחס, אלא מתוך שהזכיר משה ואהרן, הפסיק הענין ב"אלה ראשי בית אבותם", ללמדנו היאך נולדו משה ואהרן וכמי נתחסו: (יד) אלה ראשי בית אבתם, מתוך שהזקק ליחס שבטו של לוי עד משה ואהרן בשביל משה ואהרן, התחיל ליחסם דרך

לְתַלְדָּתָם: כ וַיִּקַּח עִמָּרָם אֶת־יֹכְבֵד
 וְדָתוּ לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אֶהֱרֹן
 וְאֶת־מֹשֶׁה וּשְׁנֵי חַיֵּי עִמָּרָם שִׁבְעַ
 וְשָׁלְשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה: כא וּבְנֵי יִצְחָר
 קָרַח וְנֹפֶג וְזֹכְרִי: כב וּבְנֵי עֲזִיאֵל מִיִּשְׂאֵל
 וְאַלְצָפָן וְסַתְרִי: כג וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת־
 אֱלִישֶׁבַע בַּת־עַמִּינָדָב אַחֹת נַחֲשׁוֹן לוֹ
 לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא
 אֶת־אֱלֶעָזָר וְאֶת־אִיתְמָר: כד וּבְנֵי קָרַח
 אֶסִּיר וְאַלְקָנָה וְאַבְיָאֶסֶף אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת
 הַקָּרְחִי: כה וְאַלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן לָקַח־לוֹ
 מִבְּנוֹת פּוּטִיאל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ
 אֶת־פִּינְחָס אֵלֶּה רְאִשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם
 לְמִשְׁפַּחָתָם: כו הוּא אֶהֱרֹן וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר
 אָמַר יְהוָה לָהֶם הוֹצִיאוּ אֶת־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־צִבְאָתָם:
 כז הֵם הַמְדַבְּרִים אֶל־פְּרַעֲה מִלֶּד־מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן: כח וַיְהִי בַיּוֹם דִּבְרַי יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ
 מִצְרַיִם: ס שְׁלִשִׁי כט וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה

לתיולדתהון: כ ונסיב עמרם את יוכבד
 אחת אבותיה ליה לאנתו וילידת ליה
 נת אהרן ונת משה ושני חיי עמרם
 מאה ותלתין ושבע שנין: כא ובני
 יצחק קרח ונפג וזכרי: כב ובני עזיאל
 מישאל ואלצפן וסתר: כג ונסיב
 אהרן את אלישבע בת עמינדב
 אחתיה הנחשון ליה לאנתו וילידת
 ליה נת נדב ונת אביהוא ונת אלעזר
 ונת איתמר: כד ובני קרח אסיר
 ואלקנה ואביאסף אליו ורצת קרח:
 כה ואלעזר בר אהרן נסיב ליה מבנת
 פוטיאל ליה לאנתו וילידת ליה נת
 פינחס אליו רשעי אבתה ליואי
 לורצתהון: כו הוא אהרן ומשה די
 אמר וי להון אפיקו נת בני ישראל
 מארעא דמצרים על חיליהון: כז ונת
 דמלליו עם פרעה מלכא דמצרים
 לאפקא את בני ישראל ממצרים הוא
 משה ואהרן: כח והנה ביום דמליל
 וי עם משה בארעא דמצרים: ס
 ומליל וי עם משה למימר אנא וי

רש"י

לשכטיהם. יש "על" שאינו אלא במקום אות
 אחת: "ועל חרבך תחיה", כמו בתרפך.
 "עמדתם על חרבכם", כמו בתרפכם:
 (כו) הם המדברים וגו', הם שנצטוו, הם
 שקמו: הוא משה ואהרן, הם בשליחותם
 וקצדקתם מתחלה ועד סוף: (כח) ויהי ביום
 דבר וגו', מחבר למקרא שלאחריו:
 (כט) וידבר ה', הוא הדבור עצמו האמור
 למעלה: "בא דבר אל פרעה מלך מצרים",
 אלא מתוך שהפסיק הענין כדי ליחס, חזר
 הענין עליו להתחיל בו. אני ה', כדאי אני

לבנים בשני האבות: (כ) יוכבד דתו, אחת
 אבותיה, בת לוי, אחות קהת: (כג) אחות
 נחשון, מכאן למדנו: הנושא אשה, צריך
 לבדק באחיה: (כד) מבנות פוטיאל, מצרע
 יתרו, שפטם עגלים לעבודת אלילים, ומצרע
 יוסף שפטם ביצרו: (כו) הוא אהרן ומשה,
 אלו שהזכירו למעלה, שילדה יוכבד לעמרם,
 "הוא אהרן ומשה אשר אמר ה'". יש
 מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות
 שמקדים משה לאהרן, לומר לך ששקולין
 כאחד. על צבאותם, בצבאותם, כל צבאם

אונקלוס

מלל עם פרעה מלכא דמצרים קת
כל די אנא ממליל עמך: כ ואמר
משה קדם יי קא אנא קירי ממלל
ואכדין קבל מני פרעה: פ ואמר
יי למשה חזי מניתיך רב לפרעה
ואהרן אחוד יחי מתרגמנך: ג אף
תמלל ית כל די אפקדנך ואהרן
אחוד ימלל עם פרעה וישלח ית
בני ישראל מארציה: ד ואנא אקשי
ית לבא דפרעה ואסגיתי ית אתומי
ות מופתי בארעא דמצרים: ו ולא
יקבל מנכון פרעה ואתן ית מחת
גברתי במצרים ואפיק ית חילי ית
עמי בני ישראל מארעא דמצרים
דינין וברבין: ז וידעון מצרים
ארי אנא יי פד ארים ית מחת גברתי
על מצרים ואפיק ית בני ישראל
מביניהון: ח ועבד משה ואהרן
קמא דפקיד יי יתהון בן עבדו:

דבר אל־פרעה מלך מצרים את כל־
אשר אני דבר אליך: ל ויאמר משה
לפני יהוה הן אני ערל שפתים ואיך
ישמע אלי פרעה: פ ז א ויאמר יהוה
אל־משה ראה נתתיך אלהים לפרעה
ואהרן אחיך יהיה נביאך: ב אתה תדבר
את כל־אשר אצוה ואהרן אחיך ידבר
אל־פרעה ושלח את־בני־ישראל
מארצו: ג ואני אקשה את־לב פרעה
והרביתי את־אתתי ואת־מופתי בארץ
מצרים: ד ולא־ישמע אלכם פרעה
ונתתי את־ידי במצרים והוצאתי את־
צבאתי את־עמי בני־ישראל מארץ
מצרים בשפטים גדלים: ה וידעו מצרים

כי־אני יהוה בנשתי את־ידי על־מצרים והוצאתי את־בני־ישראל
מתוכם: ו ויעש משה ואהרן כאשר צוה יהוה אתם בן עשו:

רש"י

מאחר שהרשיע והתרים כנגדי, וגלוי לפני
שאין נחת רוח באמות עובדי כוכבים
לתת לב שלם לשוב, טוב לי שיתקשה
לבו למען הרבות בו אותותי ותכירו את
גבורותי. וכן מדתו של הקדוש ברוך הוא:
מביא פרענות על רשעי עובדי כוכבים, כדי
שישמעו ישראל וייראו, שנאמר: "הכרתי
גוים נשמו פנותם וגו'". "אמרתי אף תיראי
אותי תקחי מוסר", ואף על פי כן בהמש
מכות הראשונות לא נאמר: "ויתזק ה' את
לב פרעה", אלא, "ויתזק לב פרעה". (ועין
ברא"ם שגורס כאן דבור המתחיל: "בלכתך
לשוב" עד כבר שמתים בדרך וכדלעיל
פרשת שמות בפסוק: "בלכתך לשוב", עין
שם): (ח) את ידי, יד ממש, להכות בהם:

לשלתך ולקמם דברי שליחותי: (ל) ויאמר
משה לפני ה', היא האמירה שאמר למעלה:
"הן בני ישראל לא שמעו אלי", ושנה
הכתוב כאן, בינו שהפסיק הענין, וכך
היא השטה, כאדם האומר: נחזור על
הראשונות: (א) נתתיך אלהים לפרעה,
שופט ורודה לרדותו במכות ויסורין. יהיה
נביאך, מתרגמומו: יחי מתרגמנך. וכן כל
לשון נבואה, אדם המכריז ומשמיע לעם
דברי תוכחות, והוא מגזרת "ניב שפטים",
"גוב חכמה", "ויכל מהתנבאות" דשמואל,
ובלע"ז קוראין לו פרעדיג'ר: (ב) אתה
תדבר, פעם אחת כל שליחות ושליחות
כפי ששמעת מפי, ואהרן אחיך ימליצנו
ובטעימנו באוני פרעה: (ג) ואני אקשה,

י ומשה בר תמנן שנין ואהרן בר תמנן ותלת שנין במלכותהון עם פרעה: פ ם ואמר יי למשה ולאהרן למימר: ן ארי זמלל לנתכון פרעה למימר הבו לכון אמת ומימר לאהרן סב ית חוטקך ורמי קדם פרעה יהי לתנינא: ן ועל משה ואהרן לות פרעה ועבדו כן קמא דפקיד יי ורמא אהרן ית חוטקיה קדם פרעה וקדם עבדוהי ותוה לתנינא: ן וקרא אף פרעה לתכימיא ולתקראי ועבדו אף אנון חרשי מצרים בלחשיהון כן: ן ורמו גבר חוטקיה וקוה לתנינא ובלע חטרא דאהרן ית חטקיהון: ן ואתקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון קמא דמליל יי: ן ן ואמר יי למשה אתיקר (לשׁוֹן זקיר) לבא דפרעה סריב לשלחא עמא: ן אזיל לות פרעה בצפרא הא נפיק למיא ותתעמד לקדמותיה על ביה נקרא וחוטקא דאתקפיד לחווא תסב בידך: ן ומימר ליה יי אלקא דיהודאי שלתני לותך למימר שלח ית עמי ויפלחון קדמי במדברא וקא לא קבילתא עד כעון: ן כדנן אמר יי כדא תדע ארי אנא יי הא אנא מחי

י ומשה בן־שמונים שנה ואהרן בן־שלוש ושמנים שנה בדברם אל־פרעה: פ רביי ח ויאמר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר: ט כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל־אהרן קח את־מטף והשלך לפני־פרעה יהי לתנין: ן ויבא משה ואהרן אל־פרעה ויעשו־כן כאשר צוה יהוה וישלך אהרן את־מטהו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין: ן ויקרא גם־פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם־הם חרטמי מצרים בלחטיהם כן: ן וישליכו איש מפהו ויהיו לתנינם ויבלע מטה־אהרן את־מפתם: ן ויחזק לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר יהוה: ן ויאמר יהוה אל־משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם: ן לך אל־פרעה בפקר הנה יצא המימה ונצבת לקראתו על־שפת היאר והמטה אשר־נהפך לנחש תקח בידך: ן ואמרת אליו יהוה אלהי העברים שלחני אליך לאמר שלח את־עמי ויעבדני במדבר והנה לא־שמעת עד־כּה: ן כה אמר יהוה בזאת תדע כי אני יהוה הנה

רשׁי

תרגומו זקיר ולא אתיקר, מפני שהוא שם דבר, כמו: "כי כבד ממך הדבר": (טו) הנה יצא המימה, לנקביו, שהיה עושה עצמו אלוה ואומר שאינו צריך לנקביו, ומשפס ויוצא לנילוס ועושה שם צרכיו: (טז) עד כה, עד הנה, ומדרשו: עד שתשמע ממני מכת בכורות שאפתח בה כ"ה: " כה אמר

(ט) מופת, אות הודיע שיש צרך (צרוף) כמי ששולח אתכם: לתנין, נחש: (יא) בלחטיהם, בלחשיהון, ואין לו דמיון במקרא, ויש לדמות לו: "להט התרב המתהפכת", דומה שהיא מתהפכת על ידי לחש: (יב) ויבלע מטה אהרן, מאחר שחזר ונעשה מטה, בלע את כלן: (יד) כבד,

אונקלוס

בְּחֶטְאָא דִּי בִידֵי עַל מִנְא דִּי בְּנִהְרָא
וְיִתְהַפְּכוּן לְדָמָא: י' וְנִגְוֵי דִּי בְּנִהְרָא
תְּמוֹת וּפְרֵי נִהְרָא וְיִלְאוּן מִצְרָאֵי
לְמִשְׁתֵּי מִנְא מִן נִהְרָא: ס' וְאָמַר
י' לְמִשָּׁה אָמַר לְאַהֲרֹן טוֹל חֶטְרֶךָ
וְאָרִים יָדְךָ עַל מִנְא דְּמִצְרִים עַל
נִהְרִיהוֹן עַל אֲרִמִיהוֹן וְעַל אֲגַמִּיהוֹן
וְעַל כָּל בֵּית כְּנִישׁוֹת מִימִיהוֹן וְיִהוֹן
דְּמָא וְיִהִי דְּמָא בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרִים
וּבְכַמְנֵי אָעָא וּבְכַמְנֵי אֲבָנָא: כ' וְעִבְדוּ
כּוֹן מִשָּׁה וְאַהֲרֹן כְּמָא דְּפִקְדֵי י' וְ
וְאָרִים בְּחֶטְרָא וּמְחָא יָת מִנְא דִּי
בְּנִהְרָא לְעִינֵי פְרַעָה וְלְעִינֵי עֲבָדוּהִי
וְאִתְּפִיכוּ כָּל מִנְא דִּי בְּנִהְרָא לְדָמָא:
כ"ו וְנִגְוֵי דִּי בְּנִהְרָא מִיתוּ וּפְרֵי נִהְרָא
וְלֹא יָכִילוּ מִצְרָאֵי לְמִשְׁתֵּי מִנְא
מִן נִהְרָא וְהוּהוּ דְּמָא בְּכָל אַרְעָא
דְּמִצְרִים: כ"ז וְעִבְדוּ בֵּן חֲרָשֵׁי מִצְרִים
בְּלִחְשִׁיהוֹן וְאִתְּפִי קָא דְּפְרַעָה
וְלֹא קָבִיל מִנְהוֹן כְּמָא דְּמִלִּיל י':
כ"ח וְאִתְּפִי פְרַעָה וְעַל לְבִיתֶיהָ וְלֹא

אֲנֹכִי מִכָּה | בַּמַּטֵּה אֲשֶׁר-בְּיַדִּי עַל-
הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר וְנִהַפְּכוּ לְדָם:
י" וְהִדְּגָה אֲשֶׁר-בַּיָּאֵר תָּמוֹת וּבִבְאֵשׁ
הַיָּאֵר וְנִלְאוּ מִצְרִים לַשָּׁתוֹת מִיּוֹם מִן
הַיָּאֵר: ס' וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
אָמַר אֶל-אַהֲרֹן קַח מַטְּךָ וְנִטְהַיְדֶךָ
עַל-יְמִימֵי מִצְרַיִם עַל-נִהְרֹתָם | עַל-
יְאֻרֵיהֶם וְעַל-אֲגַמֵּיהֶם וְעַל כָּל-מִקְוֵה
מַיִמֵהֶם וַיְהִי-דָם וְהָיָה דָם בְּכָל-אַרְצָן
מִצְרַיִם וּבְעֵצִים וּבְאֲבָנִים: כ' וַיַּעֲשׂוּ-
כֵן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר | צִוָּה יְהוָה
וַיְרִם בַּמַּטֵּה וַיֵּד אֶת-הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר
לְעִינֵי פְרַעָה וְלְעִינֵי עֲבָדָיו וַיַּהֲפֹכוּ כָּל-
הַמַּיִם אֲשֶׁר-בַּיָּאֵר לְדָם: כ"א וְהִדְּגָה
אֲשֶׁר-בַּיָּאֵר מִתֵּה וַיִּבְאֵשׁ הַיָּאֵר וְלֹא-

יָכִלוּ מִצְרַיִם לַשָּׁתוֹת מִיּוֹם מִן-הַיָּאֵר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל-אַרְצָן מִצְרַיִם:
כ"ב וַיַּעֲשׂוּ-כֵן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִטְיֵיהֶם וַיַּחֲזֹק לִב-פְרַעָה וְלֹא-שָׁמַע
אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: כ"ג וַיִּפֶן פְרַעָה וַיָּבֹא אֶל-בֵּיתוֹ וְלֹא-שָׁת

רש"י

מתבדלים ועולה דרך היארים ומשקה
השדות. אגמיהם, קבוצת מים שאינם נובעין
ואינם מושכין, אלא עומדין במקום אחד
וקורין לו אשטו"ק. בכל ארץ מצרים, אף
במרחצאות ובאמבטאות שבבתים. ובעצים
ובאבנים, מים שבכלי עץ ובכלי אבן:
(כב) בלטיהם, לחש שאומרין אותו בלט
ובחשאי. ורבותינו אמרו: בלטיהם, מעשה
שדים, בלטיהם, מעשה כשפים. ויחזק לב
פרעה, לומר: על ידי מכשפות אתם עושים
כן, תבן אתם מכניסין לעפרים, עיר שקלה
תבן? אף אתם מביאין מכשפות למצרים

ה' פחצות הלילה": (יז) ונהפכו לדם, לפי
שאינן גשמים יורדים במצרים ונילוס עולה
ומשקה את הארץ, ומצרים עובדים לנילוס,
לפיקדן הלקה את יראתם, ואחר כך הלקה
אותם: (יח) ונלאו מצרים, לבקש רפואה למי
היאר, שיהיו ראויין לשמות: (יט) אמר אל
אהרן, לפי שהגן היאר על משה כשגשלה
לתוכו, לפיקדן לא לקה על ידו, לא בדם ולא
בצפרדעים, ולקה על ידי אהרן. נהרותם, הם
נהרות המושכים בעין הנהרות שלנו.
יאריותם, הם ברכות נגרים העשויות בידי
אדם משפת הנהר לשדות, ונילוס מימיו

לבו גם לזאת: כו ויחפרו כל מצרים
 סביבת היאר מים לשמות כי לא יכלו
 לשות ממימי היאר: כה וימלא שבעת
 ימים אחרי הכות יהוה את היאר: פ
 כו ויאמר יהוה אל משה בא אל פרעה
 ואמרת אליו כה אמר יהוה שלח
 את עמי ויעבדני: כז ואם מאן אתה
 לשלח הנה אנכי נגף את כל גבולך
 בצפרדעים: כח ושרץ היאר צפרדעים
 ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך
 ועל מטתך ובבית עבדך ובעמך
 ובתנורך ובמשארותיך: כט ובכה
 ובעמך ובכל עבדך ועלו הצפרדעים:
 ח « ויאמר יהוה אל משה אמר אל
 אהרן נטה את ידך במטף עליהנהרות
 על היארים ועלי האגמים והעל את
 הצפרדעים על ארץ מצרים: י ויט אהרן את ידו על מימי מצרים
 ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים: יי ויעשו כן החרטמים
 בלתיהם ויעלו את הצפרדעים על ארץ מצרים: יג ויקרא פרעה

שוי לביה אף לדא: כד וחפרו כל
 מצראי סתרנות נהרא מיא למשתי
 ארי לא יכילו למשתי ממא דנהרא:
 כה ואשלם שבעת יומין בתר דמחא
 יי ית נהרא: פ « ואמר יי למשה עול
 לות פרעה ותימר ליה כדנן אמר יי
 שלח ית עמי ויפלוחן קדמי: כז ואם
 סריב את לשלחא הא אנא מחי ית
 כל תחומך בערדעניא: כח וירבי
 נהרא ערדעניא ויסקון ויעלון בביתך
 ובאדרון בית משכבך ועל ערסך
 ובבית עבדך ובעמך ובתנורך
 ובאצותך: כט ויבך ובעמך ויכל
 עבדך יסקון ערדעניא: « ואמר יי
 למשה אמר לאהרן ארים ית ידך
 בחטף על נהרא על ארפא ועל
 אגמיא ואסיק ית ערדעניא על ארפא
 דמצרים: י ובארים אהרן ית ידו על
 מיא דמצראי וסלימת ערדעניא
 וחפת ית ארפא דמצרים: יג ועבדו
 כן חרשאי בלתישיוהו ואסיקו ית
 ערדעניא על ארפא דמצרים: יד ויקרא

רש"י

רגליכם, "פן תגף באבן רגלך", "ולאבן
 נגף": (כח) ועלו, מן היאר. בביתך, ואחר
 כך בבית עבדך. הוא התחיל בעצה תחלה:
 "ויאמר אל עמו", וממנו התחילה הפרענות:
 (כט) ובכה ובעמך, בתוך מעיהם נכנסים
 ומקרקרין: (ל) ותעל הצפרדע, צפרדע אחת
 היתה, והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים
 נחילים, זהו מדרשו, ופשוטו: יש לומר
 שיריץ הצפרדעים קורא לשון חידות, וכן:
 "ותהי הפנס", הרחישה, פדוליר"א בלע"ז,
 ואף "ותעל הצפרדע", גרינוליר"א בלע"ז:

שכלה כשפים: (כג) גם לזאת, למופת המטה
 שנהפך לתנין ולא לזה של דם: (כח) וימלא,
 מנן שבעת ימים שלא שב היאר לקדמותו,
 שהיתה הפכה משמשת רביע חדש, ושלישה
 חלקים היה מעיד ומתרה בהם: (כו) ואם
 מאן אתה, ואם סרבן אתה. מאן כמו מאן,
 מסרב, אלא בנוי האדם על שם המפעל,
 כמו: שלו ושקט, סר ונעף. נגף את כל
 גבולך, מכה, וכן כל לשון מגפה אינו לשון
 מיתה אלא לשון מכה, וכן: "ונגפו אשה
 הרה", אינו לשון מיתה, וכן: "ויבטרום יתנגפו

אונקלוס

פרעה למשה ולאהרן ולאמר צלו קדם
 ויבדדו ערדעניא מני ומעמי ואשלח
 ית עמא ויבדחון קדם יי: ויאמר
 משה לפרעה שאל לך גבורא הב לי
 זמן לאפתי אצלי עלך ועל עבדיך
 ועל עמך לשיצאה ערדעניא מנך
 ומבתיך לחוד גנהרא תשתארן:
 ויאמר למחר ואמר פשתמך בדי
 דתדע ארי לית פיי אלהנא: ויעדון
 ערדעניא מנך ומבתיך ומעבדיך
 ומעמך לחוד גנהרא לשתארן:
 ונפק משה ואהרן מלות פרעה וצלי
 משה קדם יי על עסק ערדעניא די
 שוי לפרעה: ויעבד יי פשתמא
 דמשה ומיתו ערדעניא מן פתיא מן
 דרתא ומן מקלמא: ויבגשו יתהון
 דגורין דגורין וסריאו על ארעא:
 ויחזא פרעה ארי הות ויחזא
 ויתקור ית לביה ולא קביל מנהון
 קמא דמליל יי: ס: ויאמר יי למשה

למשה ולאהרן ויאמר העתירו אליהוה
 ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלח
 את העם ויזבחו ליהוה: ויאמר משה
 לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך
 ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים
 ממך ומבתיך רק ביאר תשארנה:
 ויאמר למחר ויאמר פדבך למען תדע
 ביאין פיהנה אלהינו: חמישי: וסרו
 הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך
 ומעמך רק ביאר תשארנה: ויצא משה
 ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל-
 יהוה על-דבר הצפרדעים אשר-שם
 לפרעה: ויעש יהוה כדבר משה וימתו
 הצפרדעים מן-הבתים מן-החצרות ומן-

השדות: ויצברו אתם חמרים חמרים ותבאש הארץ: וירא פרעה
 כי היתה הרוחה והכבד את-לבו ולא שמע אלהם כאשר דבר
 יהוה: ס: ויאמר יהוה אל-משה אמר אל-אהרן נטה את-מטף

רש"י

הרבו, ארבה והרביתי, לשון מפעיל, קף
 נאמר: אעתי, העתירו והעמתתי דברים, ואב
 לכלם: העמתם עלי דבריכם, הרביתם:
 (ו) ויאמר למחר, התפלל היום שיצרתו
 למחר: (ח) ויצא ויצעק, מזד, שיצרתו
 למחר: (י) חמרים חמרים, צבורים צבורים,
 כתרגומו: דגורין, דגורין, גלין: (יא) והכבד
 את-לבו, לשון פעל הוא כמו: "הלוף
 ונסוע", וכן: "והכות את מואב", "וישאלו לו
 באלהים", "הבה ופצע". כאשר דבר ח,
 והיכן דבר? "ולא ישמע אליכם פרעה":
 (יב) אמר אל אהרן, לא היה העפר בראי
 ללקות על ידי משה, לפי שהגן עליו כשהרג
 את המצרי ויטמנהו בחול, ולקה על ידי

(ח) התפאר עלי, כמו "היתפאר הגרן על
 החוצב בו"? משתבח לומר: אני גדול מך,
 ונט"ר בלע"ז, וכן: "התפאר עלי" – השתבח
 להתחכם ולשאל דבר גדול ולומר שלא אוכל
 לעשותו. למתי אעתיך לך, את אשר אעתיך
 לך היום על הכרת הצפרדעים, למתי תרצה
 שיצרתו, ותראה אם אשלים דברי למועד
 שתקבע לי. אלו נאמר: מתי אעתיך, היה
 משמע מתי אתפלל, עכשו שנאמר: "למתי",
 משמע: אני היום אתפלל עליך שיצרתו
 הצפרדעים לזמן שתקבע לי, אמר לאיזה יום
 תרצה שיצרתו. אעתיך, העתירו והעמתתי,
 ולא נאמר: אעתיך, עתרו ועמתתי, מפני שקל
 לשון עתרו, הרבות פלל הוא, וכאשר נאמר:

והָדָא אַתְּעַפְר הָאָרֶץ וְהָיָה לְכַנָּם בְּכָל־
 אָרֶץ מִצְרַיִם: י' וַיַּעֲשׂוּכֶן וַיֵּט אֹהֶלֶן
 אֶת־יָדוֹ בְּמִטְהָלוֹ וַיָּד אֶתְעַפְר הָאָרֶץ
 וְתָהִי הַכְּנָם בְּאָדָם וּבְבַהֲמָה כְּלַעֲפֹר
 הָאָרֶץ הָיָה כְּנִים בְּכָל־אָרֶץ מִצְרַיִם:
 י" וַיַּעֲשׂוּכֶן הַחֲרָטְמִים בְּלַמְיָהֶם
 לְהוֹצִיא אֶת־הַכְּנִים וְלֹא יִכְלוּ וְתָהִי
 הַכְּנָם בְּאָדָם וּבְבַהֲמָה: י" וַיֹּאמְרוּ
 הַחֲרָטְמִים אֶל־פְּרָעָה אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים
 הוּא וַיַּחֲזֹק לְב־פְּרָעָה וְלֹא־שָׁמַע אֱלֹהִים
 כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: ס' י" וַיֹּאמֶר יְהוָה
 אֶל־מֹשֶׁה הֲשִׁבֵם בְּפִקְר וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי
 פְּרָעָה הַגָּה וּיֵצֵא הַמּוֹמָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
 בְּה אָמַר יְהוָה שְׁלַח עֲמִי וַיַּעֲבֹדְנִי: י" כִּי
 אִם־אֵינְךָ מְשַׁלַּח אֶת־עַמִּי הַגָּנִי מְשַׁלֵּיחַ
 בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבַעֲמֻקְךָ וּבְכַתִּיבְךָ אֶת־
 הָעָרֵב וּמְלֹאוֹ בְּתֵי מִצְרַיִם אֶת־הָעָרֵב
 וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הֶם עָלֶיהָ: י" וְהַפְּלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת־אָרֶץ
 גִּזְשָׁן אֲשֶׁר עֲמִי עַמֵּד עָלֶיהָ לְכַלְתִּי הַיּוֹת־שָׁם עָרֵב לְמַעַן תִּדְעַ כִּי

אָמַר לְאַהֲרֹן אָרִים ית חֲטָרֵךְ וּמִחָא
 ית עֲפֹרָא דְאַרְעָא וְיִהְיֶה לְקַלְמֵתָא בְּכָל
 אָרְעָא דְמִצְרַיִם: י' וַעֲבָדוּ כֵן וְאָרִים
 אֹהֶלֶן ית יְדֵיהֶם בְּחִטְרִיָּה וּמִחָא ית
 עֲפֹרָא דְאַרְעָא וְהוּת קַלְמֵתָא בְּאַנְשָׁא
 וּבְכַעֲרִיא כָל עֲפֹרָא דְאַרְעָא הוּת
 קַלְמֵתָא בְּכָל אָרְעָא דְמִצְרַיִם:
 י" וַעֲבָדוּ כֵן חֲרָשֵׁיאַ בְּלַחֲשִׁיהוֹן
 לְאַפְקָא ית קַלְמֵתָא וְלֹא יִכְלוּ וְהוּת
 קַלְמֵתָא בְּאַנְשָׁא וּבְכַעֲרִיא: י" וְאָמְרוּ
 חֲרָשֵׁיאַ לְפְרָעָה הָא מָתָא מִן קָדָם יי
 הִיא וְאַתְּמַקְרָ לְבָא דְפְרָעָה וְלֹא קָבִיל
 מִנְהוֹן כְּמָא דְמַלְלִיל יי: ס' י" וְאָמַר יי
 לְמֹשֶׁה אָקָדָם בְּצִפְרָא וְאַתְעַמַּד קָדָם
 פְּרָעָה הָא נִפְקַ לְמָתָא וְתִימַר לִיָּה כְּדָנָן
 אָמַר יי שְׁלַח עֲמִי וַיִּפְלַחוּן קְדָמִי:
 י" אָרִי אִם לִיתִךָ מְשַׁלַּח ית עֲמִי הָא
 אָנָּא מְשַׁלַּח בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבַעֲמֻקְךָ
 וּבְכַתִּיבְךָ ית עֲרוֹבָא וְיַמְלוּן בְּתֵי
 מִצְרַיִם ית עֲרוֹבָא וְאַף אָרְעָא דְאַנְוֹן
 עָלָה: י" וְאַפְרֹשׁ בְּיוֹמָא הַהוּא ית
 אָרְעָא גִזְשָׁן דְעַמִּי קָאִים עָלָה בְּדִיל
 דְלֹא לְמַהוּי טַמֵּן עֲרוֹבָא בְּדִיל דְתַדַּע

רש"י

משחיתים בהם. ויש טעם בדרך באגדה בכל
 מכה ומכה: למה זו ולמה זו? בטקסיסי
 מלקחמות מלכים בא עליהם, כסדר מלכות
 כשצרה על עיר: בתחלה מקלקל מעינותיה,
 ואחר כך תוקעין עליהם ומריעין בשופרות
 ליראם ולבהלם, וכן הצפרדעים, מקרקרים
 והומים וכי', כדאיתא במדרש רבי תנחומא:
 (יח) והפליתי, והפרשתי, וכן: "והפלה ה'",
 וכן: "לא נפלאה היא ממך" - לא מבדלת
 ומפרשת היא ממך. לפענ תדע כי אני ה'
 בקרב הארץ, אף על פי ששכינתי בשמים,

אהרן: (יג) ותחי הכנעם, הרחישה, פדוליר"א
 בלע"ז: (יד) להוציא את הכנענים, לבראתם,
 (נטקה אחרת: ולהוציאם) ממקום אחר:
 ולא יכלו, שאין השד שולט על ברנה
 פחותה מפשעוה: (טו) אצבע אלהים
 היא, מכה זו אינה על ידי כשפים, מאת
 המקום היא. כאשר דבר ה', "ולא ישמע
 אליכם פרעה": (יז) משליח בך, מגרה בך,
 וכן: "ושן־בהמת אשלח כס", לשון שפוי,
 אינציט"ר בלע"ז. את הערב, כל מיני חיות
 רעות ונחשים ועקרבים בערבוכינא, והיו

אונקלוס

ארי אָאָאָ יי שְׁלִיט בְּגוֹ אַרְעָא:
 י וְאֲשׁוּי פּוֹרְקוֹן לְעַמִּי וְעַל עַמּוּךְ אֲנִימִי
 מִחָא לְמַחֵר יְהֵא אֲתָא דְרִין: כ וְעַבְד
 יי בִּן וְאֲתָא עֲרוּבָא תְּקִיף לְבֵית פְּרָעָה
 וּלְבֵית עַבְדוּהִי וּבְכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם
 אֲתַחֲבַלְת אַרְעָא מִן קֳדָם עֲרוּבָא:
 יא וְקִרְא פְּרָעָה לְמִשָּׁה וּלְאַהֲרֹן וְאָמַר
 אֲזִילוּ דְבַחוּ קֳדָם אֱלֹהֵכֹן בְּאַרְעָא:
 יב וְאָמַר מִשָּׁה לֹא תִקֵּן לְמַעַבְד בֶּן
 אַרְי בְּעִירָא דְמִצְרָאִי דְחָלִין לִיה מַגִּיה
 אֲנַחְנָא נְסִיבִין לְדַבְּחָא קֳדָם יי אֱלֹהֵנָא
 הָא נְדַבַּח יְת בְּעִירָא דְמִצְרָאִי דְחָלִין
 לִיה וְאָנּוּן יְהוֹן חֲזוֹן הָלֵא יִמְרוּן
 לְמַרְמָנָא: יג מִהֲלַךְ תִּלְתָּא יוֹמִין
 גִּזְיִיל בְּמִדְבָּרָא וְנִדְבַח קֳדָם יי אֱלֹהֵנָא
 בְּמָא דְיִמַר לָנָא: יד וְאָמַר פְּרָעָה
 אָנָא אֲשִׁלַּח יְתְּכֹן וְתִדְבַחוּן קֳדָם יי
 אֱלֹהֵכֹן בְּמִדְבָּרָא לְחוּד אַרְתְּקָא לֹא
 תִדְרַחְקוּן לְמִזְיִל צִלוּ אַף עָלֵי: טו וְאָמַר
 מִשָּׁה הָא אָנָא נִפְקָא מֵעַמּוּךְ וְאַצְלִי קֳדָם
 יי וְיַעֲדִי עֲרוּבָא מִפְּרָעָה מַעְבְּדוּהִי
 וּמַעֲמִיָּה מִתָּר לְחוּד לֹא יוֹסֵף פְּרָעָה
 לְשַׁקְרָא בְּדִיל דְלֹא לְשַׁלְחָא יְת עַמָּא
 לְדַבְּחָא קֳדָם יי: טז וְנִפְקָא מִשָּׁה מִן
 קֳדָם פְּרָעָה וְצִלִי קֳדָם יי: יז וְעַבְד
 יי כַּפְתָּגָמָא דְמִשָּׁה וְאַעֲדִי עֲרוּבָא

אָנִי יְהוָה בְּקִרְבַּי הָאָרֶץ: שׁי י וְשִׁמְתִּי
 פְּדַת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמּוּךְ לְמַחֵר יְהִיָּה
 הָאֵת הַזֶּה: כ וַיַּעַשׂ יְהוָה כֵּן וַיְבֹא עֲרֹב
 כְּבֹד בֵּיתָהּ פְּרָעָה וּבֵית עַבְדָּיו וּבְכָל־
 אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשְׁחַת הָאָרֶץ מִפְּנֵי
 הָעֲרֹב: כא וַיִּקְרָא פְּרָעָה אֶל־מִשָּׁה
 וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לָכוּ זַבְּחוּ לְאֱלֹהֵיכֶם
 בְּאַרְץ: כב וַיֹּאמֶר מִשָּׁה לֹא נִבְוֹן לַעֲשׂוֹת
 כֵּן כִּי תוֹעֵבַת מִצְרַיִם נִזְבַּח לַיהוָה
 אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת־תוֹעֵבַת מִצְרַיִם
 לַעֲיִינֵיהֶם וְלֹא יִסְקֻלְנוּ: כג דְּרַךְ שְׁלֹשֶׁת
 יָמִים גָּלַךְ בְּמִדְבָּר וּזְבַחְנוּ לַיהוָה
 אֱלֹהֵינוּ בְּאֲשֶׁר יֹאמַר אֱלֹהֵינוּ: כד וַיֹּאמֶר
 פְּרָעָה אֲנִי אֲשִׁלַּח אֶתְכֶם וּזְבַחְתֶּם
 לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִדְבָּר רַק הִרְחַק
 לֹא־תִרְחִיקוּ לְלֶבֶת הָעֵתִירוּ בְּעַדִּי:
 טו וַיֹּאמֶר מִשָּׁה הִנֵּה אֲנִי יוֹצֵא מֵעַמּוּךְ
 וְהָעֵתִירְתִּי אֶל־יְהוָה וְסָר הָעֲרֹב מִפְּרָעָה
 מִעַבְדָּיו וּמַעֲמוֹ מִתָּר רַק אֶל־יוֹסֵף

פְּרָעָה הִתַּל לְכַלְתִּי שַׁלַּח אֶת־הָעַם לִזְבַּח לַיהוָה: טז וַיֵּצֵא מִשָּׁה
 מֵעַם פְּרָעָה וַיַּעֲתֵר אֶל־יְהוָה: יז וַיַּעַשׂ יְהוָה כְּדִבְרֵי מִשָּׁה וַיִּסַּר הָעֲרֹב

רש"י

שְׁנָאוֹי הוּא לְמִצְרַיִם זְבִיחָה שְׁאָנוּ זֹבְחִים,
 שְׁהָרִי יִרְאֶתֶם אָנוּ זֹבְחִים. וְלֹא יִסְקֻלְנוּ,
 בְּתַמִּיחָה: (כה) הִתַּל, כְּמוֹ לְהִתַּל:
 (כו) וַיַּעֲתֵר אֶל ה', נִתְאַמֵּץ בְּתַפְלָה, וְכֵן אִם
 בָּא לִזְמַר וַיַּעֲתֵר, הִנֵּה יָכוֹל לִזְמַר, וּמִשְׁמַע
 וַיִּרְבֶּה בְּתַפְלָה. עֲכָשׁוּ כִּשְׁהוּא אֹמֵר בְּלִשׁוֹן
 וַיַּפְעֵל מִשְׁמַע וַיִּרְבֶּה הִתְפַּלֵּל: (כז) וַיִּסַּר
 הָעֲרֹב, וְלֹא מִתּוֹ כְּמוֹ שְׁמִתּוֹ הַצִּפְרִדְעִים,

גִּזְרֵתִי מִתְקַנְמַת בַּתְּחֻמוֹנִים: (ט) וְשִׁמְתִּי
 פְּדַת, שִׁיבְדִיל בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמּוּךְ: (כ) תִּשְׁחַת
 הָאָרֶץ, נִשְׁחַתָּה הָאָרֶץ, אֲתַחֲבַלְת אַרְעָא:
 (כא) זַבְּחוּ לְאֱלֹהֵיכֶם בְּאַרְץ, בְּמִקוּמְכֶם וְלֹא
 תִלְכוּ בְּמִדְבָּר: (כב) תוֹעֵבַת מִצְרַיִם, יִרְאֵת
 מִצְרַיִם, כְּמוֹ "וּלְמַלְכֶם תוֹעֵבַת בְּנֵי עַמּוּן",
 וְאַצְלִי וְשִׁדְרָא לְקוּרָא אֹתָהּ תוֹעֵבָה. וְעוֹד יֵשׁ
 לִזְמַר בְּלִשׁוֹן אַחֵר: "תוֹעֵבַת מִצְרַיִם", דְּבָר

מפרעה מעבדו ומעמו לא נשאר
 אחר: כח ויכבד פרעה את־לבו גם
 בפעם הזאת ולא שלח את־העם: פ
 ט « ויאמר יהוה אל־משה בא אל־
 פרעה ודברת אליו כה־אמר יהוה
 אלהי העברים שלח את־עמי ויעבדני:
 ב כי אם־מאן אתה לשלח ועודך
 מחזיק בם: ג הנה יד־יהוה הויה
 במקנך אשר בשדה בפוסים בחמרים
 בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאד:
 ד והפלה יהוה בין מקנה ישראל ובין
 מקנה מצרים ולא ימות מפל־לבני
 ישראל דבר: ה וישם יהוה מועד
 לאמר מחר יעשה יהוה הדבר הזה
 בארץ: ו ויעש יהוה את־הדבר הזה
 ממחרת וימת כל מקנה מצרים
 וממקנה בני־ישראל לא־מת אחר:

מפרעה מעבדו ומעמיה לא
 אשאר אחר: כח ויכבד פרעה את־לבו גם
 אף בזמנא קדא ולא שלח את עמא:
 פ « ואמר יי למשה עול לות פרעה
 ותמלל עמיה כדנן אמר יי אלהא
 דיהודאי שלח את עמי ויפלחון
 קדמי: ב ארי אם סריב את לשלחא
 ועד כען את מתקף בהון: ג הא מתא
 מן קדם יי הווא בבקיעך די בחקלא
 בסוסותא בחמרי בגמלי בתורי
 ובענא מותא תקיף לתדא: ד ואפרש
 יי בין בעירא דישראל ובין בעירא
 דמצרים ולא ימות מפל לבני ישראל
 מדעם: ה וישוי יי זמנא למימר מחר
 יעבד יי פתגמא הדין בארעא: ו יעבד
 יי את פתגמא הדין ביומא דבתרוהי
 ומית כל בעירא דמצרים ומבעירא
 דבני ישראל לא מית חד: ז ושלח
 פרעה וקא לא מית מבעירא דישראל
 עד חד ואתקור לקא דפרעה ולא
 שלח את עמא: פ « ואמר יי למשה
 ולאהרן סיבו לכו מלי חפניכו
 פיקא דאתווא ויורקניה משה לצית
 שמא לעיני פרעה: ט ויהי לאבקא

ו וישלח פרעה והנה לא־מת ממקנה ישראל עד־אחר ויכבד לב
 פרעה ולא שלח את־העם: פ ויאמר יהוה אל־משה ואל־אהרן
 קחו לכם מלא חפניכם פיה כבשן וזרקו משה השמימה לעיני
 פרעה: ט והיה לאבק על כל־ארץ מצרים והיה על־האדם

רש"י

והבדיל: (ח) מלא חפניכם, ילוייני"ש
 בלע"ז: פיה כבשן, דבר הנפח מן הנחלים
 עמומים הנשרפים בכבשן, ובלע"ז אולב"ש.
 פיה, לשון הפחה, שהרמז מפיחן ומפריחן:
 וזרקו משה, וכל דבר הנזרק בכח, אינו נזרק
 אלא בידי אמת. הרי נסים הרבה: אחר,
 שהחזיק קמצו של משה מלא חפנים, שלו
 ושל אהרן, ואחר, שהלך האבק על כל ארץ

שאם מתו, יהיה להם הנאה בעוונתם:
 (כח) גם בפעם הזאת, אף על פי שאמר:
 "אנכי אשלח אתכם", לא קים הבטחתו:
 (ב) מחזיק בם, אוחז בם, כמו "והחזיקה
 במבשיו": (ג) הנה יד ח' הויה, לשון הוה,
 כי כן יאמר בלשון נקבה על שעבר - היתה,
 ועל העתיד - תהיה, ועל העומד - הויה,
 כמו: עושה, רוצה רוצה: (ד) והפלה,

אונקלוס

על כל ארעא דמצרים ויהי על אנשא ועל בעינא לשיחנא סגי אבעבעין בקל ארעא דמצרים: ונסיכו ית פייחא דאתונא וקמו קדם פרעה וזרק יתיה משה לצית שמיא והוה שיחנא אבעבעין סגי באנשא ובבעינא: " ולא יכילו חרשיא למיקם קדם משה מן קדם שיחנא ארי הוה שיחנא בתרשיא ובכל מצראי: " ותקייף יי ית לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי עם משה: ס " ואמר יי למשה אקדם בצפרא ואתעתד קדם פרעה ותימר ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחון קדמי: " ארי בזמנא קדא אנא שלח ית כל מחתי ללבך ובעבדיך ובעמך בדיל דתדע ארי לית דכותי שליט בקל ארעא: " ארי כען קריב קדמי דאשלח פון ית מחת אברתי ואמחי יתך וית עמך במותא ושיציאת מן ארעא: " וכרם בדיל דא קמתך בדיל לאחזייתך ית חילי ובדיל דהיון משעתך גבורת שמי בקל ארעא: " עד כען את כבישת ביה בעמי בדיל דלא לשלחיותהון:

ועלהבהמה לשחין פרח אבעבעת בכל ארץ מצרים: ויקחו את פיה הכבשן ועמדו לפני פרעה ויזרק אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת פרח באדם ובבהמה: " ולא יכלו החרטמים לעמוד לפני משה מפני השחין כיהיה השחין בחרטמים ובכל מצרים: " ויחזק יהוה את לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר יהוה אל משה: ס " ויאמר יהוה אל משה השכם בפקר והתיצב לפני פרעה ואמרת אליו כה אמר יהוה אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני: " כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ: " כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך ואת עמך בדבר ותפחד מן הארץ:

ואולם בעבור זאת העמדתיך בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ: שבעי " עודך מסתולל בעמי לבלתי שלחם:

רש"י

אצל: "ויקה שש מאות רכב בחור": (יד) את כל מנפתי, למדנו מכאן שמפכת בכורות (נסקה אחרת: בצרת) שקולה כנגד כל המכות: (טו) כי עתה שלחתי את ידי וגו', כי אלו רציתי לשהותה ידי במקנך שהפיתים בדבר, שלחתי והפיתתי אותך ואת עמך עם הבהמות. ותפחד מן הארץ, אבל בעבור זאת העמדתיך וגו': (יז) עודך מסתולל בעמי, פתגמו: כבישת בה בעמי, והוא מגזרת מסלה, דמתרגמינן ארז כבישא,

מצרים: (ט) לשחין פרח אבעבעת, פתגמו: לשיחנא סגי אבעבעין, שעל ידו צומחין קנה בועות. שחין, לשון חמימות, והרבה יש בלשון משה שנה שחונה: (י) באדם ובבהמה, ואם תאמר: מאין היו להם הבהמות, והלא כבר נאמר: "וימת כל מקנה מצרים"? אלא לא נגזרה גזרה, אלא על אותן שבשדות בלבד, שנאמר: "במקנך אשר בשדה ויזרא את דבר ה' הניס את מקנהו אל הבתים". וכן שנויה במקילתא

י"ה הא אָנא מחית מטרא בעדנא הדין
מחר ברדא תקיף לתדא די לא תיה
דכותיה במצרים למן יומא
דאשתכללת ועד קצן: י"ו וקנש שלח
כנוש ית בעירך וית כל די לך בחקלא
כל אנשא ובעירא דאשתכח בחקלא
ולא יתקנש לבימא ויחזות עליהון
ברדא וימתון: כ" דדחיל מפתגמא
דיי מעבדי פרעה כנש ית עבדוהי
ות גיתוהי לכתיא: כ"א ודי לא שוי
לביה לפתגמא דיי שבק ית עבדוהי
ות גיתוהי בחקלא: כ"ב ויאמר יי
למשה ארים ית ידך על צית שמאי
וייה ברדא בכל ארעא דמצראי על
אנשא ועל בעירא ועל כל עסקא
דחקלא בארעא דמצרים: כ"ב וארים
משה ית חטריה על צית שמאי ויי
יתב קליו וברדא ומהלכא אשתא על
ארעא ואמטר יי ברדא על ארעא
דמצרים: כ"ג ותהו ברדא ואשתא
משתלקת בגו ברדא תקיף לתדא
די לא תהו דכותיה בכל ארעא
דמצרים מעד דתות לעם: כ"ד ומקא

י"ה הנני ממטיר כעת מחר ברד כבד
מאד אשר לא יהיה כמהו במצרים
למנהיגים הוסדה ועדעתה: י"ו ועתה
שלח העו את־מקנך ואת כל־אשר לך
בשדה כל־האדם והבהמה אשר־
ימצא בשדה ולא יאסף הפיתה וירד
עליהם הברד ומתו: כ" הירא את־דבר
יהוה מעבדי פרעה הננים את־עבדיו
ואת־מקנהו אל־הבתים: כ"א ואשר לא־
שם לבו אל־דבר יהוה ויענב את־
עבדיו ואת־מקנהו בשדה: כ"ב ויאמר
יהוה אל־משה נטה את־ידך על־
השמים ויהי ברד בכל־ארץ מצרים
על־האדם ועל־הבהמה ועל כל־עשב
השדה בארץ מצרים: כ"ג ויש משה
את־מטהו על־השמים ויהוה נתן קלת
וברד ותהלך־אש ארצה וימטר יהוה ברד על־ארץ מצרים: כ"ד ויהי
ברד ואש מתלקחת בתוך הברד כבד מאד אשר לא יהיה כמהו
בכל־ארץ מצרים מאז היתה לגוי: כ"ה ויך הברד בכל־ארץ מצרים

רש"י

במקום היו"ד כמו: הוסדה, הולדה, ויודע,
"ויגלד ליוסף", "בדברים לא יוסר עבד":
(יט) שלח העו, כתרגומו: שלח כנוש, וכן:
"יושבי הגבים העיוו", "העוו בני בנימין".
ולא יאסף הפיתה - לשון הכנסה הוא:
(כ) הננים, הכרית, לשון "ויגס": (כב) על
השמים, לצד השמים, ומדרש אגדה: הגביהו
הקדוש ברוד הוא למשה למעלה מן
השמים: (כד) מתלקחת בתוך הברד, גס
בתוך גס: האש והברד מערבין, והברד,
מים הוא, ולעשות רצון קונם, עשו שלום

ובלע"ז קלקיר. וכבר פרשתי בסוף "ויהי
מקץ": כל תיבה שתחלת יסודה סמ"ך והיא
באה לדבר בלשון מתפעל, נותן התי"ו של
שמוש באמצע אותיות של עקר כגון זו
וכגון: "ויסתבל החנב" מגזרת סבל, "כי
תשטרר עלינו" מגזרת שר ונגיד, וכן משתבל
הוית: (יח) בעת מחר, בעת הזאת למחר.
שרט לו שריטה בכחל: למחר, כשתגיע
חמה לכאן ירד הברד. הוסדה, שגת־סדה,
וכל תיבה שתחלת יסודה יו"ה, כגון: יסד,
לד, ידע, יסר, כשהיא מתפעלת, תבא התי"ו

אונקלוס

בַּרְדָּא בְּכָל אַרְעָא דְמַצְרַיִם יָת כָּל דִּי
בְּחַקְלָא מֵאִנְשָׁא וְעַד בְּעִידָא וְיָת כָּל
עֶסְבָּא דְחַקְלָא מִחַא בְּרָדָא וְיָת כָּל
אֵילָן דְּבַחְלָא חֶבֶר: ^ט לַחֹד בְּאַרְעָא
דְּגִשׁוּן דִּי תַמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָוּא
בְּרָדָא: ^י וְשִׁלַּח פְּרַעֲה וַיִּקְרָא לַמֹּשֶׁה
וְלֹא־הָרֹן וְאָמַר לְהוֹן חֲבִית זְמַנָּא הִדָּא
יְי וְכִפָּה וְאָנָּא וְעַמִּי חֲבִינ: ^{יב} צִלו
קָדָם יְי וְסָגִי קְרַמֹּהִי רִוּחַ דְּלֹא יְהוֹן
עֲלֵנָּא קִלְיִן דְּלוֹט כְּאֵלִיִּן מִן קָדָם יְי
וּבְרָדָא וְאֲשִׁלַּח יִתְכוּן וְלֹא תוֹסְפוּן
לְאַתְעֵבְבָּא: ^{יג} וְאָמַר לִיה מֹשֶׁה
כְּמַקְי מִן קְרַמָּא אָפְרוּשׁ יְדֵי בְּצִלו
קָדָם יְי קִלְיָא יִתְמַנְעוּן וּבְרָדָא לֹא יִהִי
עוֹד בְּדִיל דְּתַדַּע אַרְיִ דְּיְי אַרְעָא:
ל וְאַתְּ וְעַבְדֵּיךָ יִדְעָנָא אַרְיִ עַד כְּעַן לֹא
אַתְּגַנְעָתוּן מִן קָדָם יְי אֱלֹהִים:
^{לא} וְכַתְּנָא וְסַעְרֵי לְקוֹ אַרְיִ סַעְרֵנָּא
אֲבִיבִין וְכַתְּנָא בְּעוֹלִין: ^{לב} וְחַטָּאָה
וְכַנְתֵּיִא לֹא לְקוֹ אַרְיִ אֲפִילְתָּא אָנוּן:
^{לג} וְנִפְק מֹשֶׁה מִלּוֹת פְּרַעֲה יָת קְרַמָּא

את כל אשר בשדה ועד
בהמה ואת כל עשב השדה הבה
הברד ואת כל עץ השדה שפר: ^ט וכן
בארץ גשן ואת אשר שם בני ישראל לא
היה ברד: ^י וישלח פרעה ויקרא
למשה ולאהרן ויאמר אליהם חטאתי
הפעם יהוה הצדיק ואני ועמי
הרשעים: ^{יב} העתירו אליהוה ורב
מהית קלת אלהים וברד ואשלחה
אתכם ולא תספון לעמוד: ^{יג} ויאמר
אלו משה כצאתי את העיר אפרש
את כפי אליהוה הקלות יחדלון
והברד לא יהיה עוד למען תדע כי
ליהוה הארץ: ^ל ואתה ועבדיך ידעתי
כי טרם תיראון מפני יהוה אלהים:

לא והפשתה והשערה נכתה כי השערה אביב והפשתה גבעל:
לב והחטה והכפמת לא נפו כי אפילת הנה: ^{מפסד} לג ויצא משה

רש"י

אלא הנו"ן שרש בתיבה, והרי הוא מגזרת
"ושפו עצמותיו". כי השערה אביב, כבר
בכרה ועומדת בקש"ה ונשתברו ונפלו, וכן
הפשתה גדלה כבר והקשה לעמד בגבעוליה.
השערה אביב, עמדה באביב, לשון "באבי
הנחל": (לב) כי אפילת הנה, מאחרות,
ועדן היו רכות ויכולות לעמד בפני קשה.
ואף על פי שנאמר: "ואת כל עשב השדה
הבה הברד", יש לפרש פשוטו של מקרא
בעשבים העומדים בקלקס הראויים ללקות
בברד. ומדרש רבי תנחומא יש מרבותינו
שנחלקו על זאת ודרשו: "כי אפילת" - פלאי
פלאות נעשו להם שלא לקר:

ביניהם: (כח) ורב, די לו במה שהוריד כבר:
(כט) כצאתי את העיר, מן העיר, אבל בתוך
העיר לא התפלל, לפי שהיתה מלאה
גלולים: (ל) טרם תיראון, עדן לא תיראון,
וכן כל טרם שבמקרא - עדן לא הוא, ואינו
לשון קדם כמו: "טרם ישכבו" - עד לא
שכיבו, "טרם יצמח" - עד לא צמח, אף זה
כן הוא: ידעתי כי עדן אינכם יראים,
ומשתנה הרוחה מעמדו בקלקולכם:
(לא) והפשתה והשערה נכתה, נשברה
לשון: "פרעה נכה", ונאם, וכן לא נפו, ולא
יתכן לפרשו לשון הכאה, שאין נו"ן במקום
ה"א לפרש נכתה כמו הכתה, נכו, כמו הכו,

אונקלוס

וּפְרַשׁ יְהוּדֵי בְצִלוֹ קָדָם וְיִתְמַנְעוּן
 קָלִיא וּבְרָדָא וּמְטָרָא דְהוּנָה נְחִית לֹא
 מְטָא עַל אֲרָעָא : י' וְחֻזָּא פְרֵעָה אַרְי
 אֲתַמְנַע מְטָרָא וּבְרָדָא וְקָלִיא וְאוֹסְפָא
 לְמַחְטֵי וְיִקְרִיָה לְלַבִּיָה הוּא
 וְעִבְדוּהִי : י"ב וְאֲתַמְקָא לְבָא דְפְרֵעָה
 וְלֹא שִׁלַּח יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִּי
 מַלְלִיל י"ג בִּידָא דְמִשְׁהָ : פ פ פ

מֵעַם פְּרֵעָה אֶת־הָעִיר וַיִּפְרֹשׁ כַּפָּיו
 אֶל־יְהוָה וַיַּחְדְּלוּ הַקְּלוֹת וַהֲפָרְדּוּ וּמְטָר
 לֹא־נָתַד אֲרָעָה : י' וַיֵּרָא פְרֵעָה כִּי־חָדַל
 הַמְטָר וַהֲפָרְדּוּ וַהֲקַלְתָּ וַיִּסַּף לְחֹמָא
 וַיִּכְבַּד לִבּוֹ הוּא וְעַבְדָּיו : י"ב וַיַּחְזֹק
 לֵב פְּרֵעָה וְלֹא שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה : פ פ פ

רש"י

לג) לֹא נָתַד, לֹא הִגִּיעַ, וְאִף אִמְנָן שְׁקִינָא
 בְּאוּרֵי, לֹא הִגִּיעוּ לְאֶרֶץ, וְדוּמָה לוֹ : וְאֲתַמְקָא
 עֲלֵינוּ הָאֵלֶּה וְהַשְׁבוּעָה" דְעֻזָּרָא, וּמַגִּיעַ
 עֲלֵינוּ. וּמִנַּחֵם בֶּן סִרוּק חֲבָרוֹ בְּחֶלֶק "כְּהַתוּדָא
 כְּסָף" לְשׁוֹן יִצְיָקָת מִתְּכַת, וְרוּחָה אֲנִי
 אֶת דְּבָרָיו כְּמַרְגּוּמוֹ : "וַיִּצְא" וְאֲתַמְדָּא לְצִקָת
 לְאֲתַמְכָא, אִף זֶה : "לֹא נָתַד לְאֶרֶץ", לֹא
 הִצַּק לְאֶרֶץ :

פ) בְּהִיאמְרֵי אֲדִנִּי יְהוָה בְּקִבְצֵי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר נִפְצְאוּ בָם
 וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וַיִּשְׁבּוּ עַל־אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לְעַקְבִּי :
 כ) וַיִּשְׁבּוּ עֲלֶיהָ לְכַמֵּחַ וּבְנֵי בָתִּים וְנִמְטְעוּ כְרָמִים וַיִּשְׁבּוּ לְכַמֵּחַ בְּעִשׂוֹתַי
 שְׁפָטִים בְּכָל הַשָּׂאמַיִם אַתֶּם מִסְּכִיבוֹתֶם וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם :
 כג) « בַּשָּׁנָה הַעֲשִׂירִית בַּעֲשָׂרֵי בַשָּׁנִים עֲשֶׂר לַחֲדָשׁ הִיָּה דְבַר־יְהוָה אֵלַי
 לֵאמֹר : ד) בְּנֵי־אֲדָם שִׁים פְּנִידָא עַל־פְּרֵעָה מְלָדִּים מִצְרַיִם וְהַנְּבֵא עֲלָיו
 וְעַל־מִצְרַיִם בְּלָה : ז) דִּבֶּר וְאִמְרַת בְּהִיאמְרֵי אֲדִנִּי יְהוָה הִנְנִי עֲלִידָא פְרֵעָה
 מְלָד־מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגְּדוֹל הַרְבִּיץ בְּתוֹדָא יֵאָרְיוּ אֲשֶׁר אָמַר לִי יֵאָרִי וְאֲנִי
 עֲשִׂיתִנִּי : ח) וְנָתַתִּי חֲחִים חֲחִים בְּחִיָּה בְּלַחְיָדָא וְהַדְּבַקְתִּי דְגַת־יֵאָרִיד בְּקַשְׁקֻשְׁתִּי
 וְהַעֲלִיתִיד מִתּוֹדָא יֵאָרִיד וְאֵת כְּלֵד־גַּת יֵאָרִיד בְּקַשְׁקֻשְׁתִּי תִדְבַק :
 ט) וְנִמְשְׁתִּיד הַמְדַבְּרָה אוֹתִיד וְאֵת כְּלֵד־גַּת יֵאָרִיד עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִפּוֹל לֹא
 תִאָסֵף וְלֹא תִקְבֹּץ לְחֵית הָאֶרֶץ וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִתְתִיד לְאֲכֹלָהּ : י) וַיִּדְעוּ
 כָּל־יִשְׁבֵי מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה יַעַן הָיוּתֶם מִשְׁעֵנֶת קִנְיָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל :
 יא) בְּתַפְשֵׁם בְּךָ בַּכֶּף בְּכַפְּךָ תִרְוִץ וּבְקַעֲתָ לָהֶם כְּלֵד־תַּתָּא וּבְהַשְׁעֵנֶם עֲלִידָא
 תִשְׁבֵּר וְהַעֲמַדְתָּ לָהֶם בְּלִמְתָנִים : יב) לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדִנִּי יְהוָה הִנְנִי מִבִּיא
 עֲלִידָא חֶרֶב וְהַכְרַתִּי מִמֶּךָ אֲדָם וּבְהִמָּה : יג) וְהָיִתָה אֶרֶץ־מִצְרַיִם לְשִׁמְמָה
 וְחֲרָפָה וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה יַעַן אָמַר יֵאָר לִי וְאֲנִי עֲשִׂיתִי : יד) לָכֵן הִנְנִי אֲלִידָא
 וְאֶל־יֵאָרִיד וְנָתַתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם לְחֲרָבוֹת חֶרֶב שְׁמָמָה מִמְגֵדֵל סוּנָה

הַפְּמִרָת וְאֵרָא (יְחֻזָּקָל כַּת, כַּה - כַּמ, א - כַּא)

כ) בְּהִיאמְרֵי אֲדִנִּי יְהוָה בְּקִבְצֵי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר נִפְצְאוּ בָם
 וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וַיִּשְׁבּוּ עַל־אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לְעַקְבִּי :
 כ) וַיִּשְׁבּוּ עֲלֶיהָ לְכַמֵּחַ וּבְנֵי בָתִּים וְנִמְטְעוּ כְרָמִים וַיִּשְׁבּוּ לְכַמֵּחַ בְּעִשׂוֹתַי
 שְׁפָטִים בְּכָל הַשָּׂאמַיִם אַתֶּם מִסְּכִיבוֹתֶם וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם :
 כג) « בַּשָּׁנָה הַעֲשִׂירִית בַּעֲשָׂרֵי בַשָּׁנִים עֲשֶׂר לַחֲדָשׁ הִיָּה דְבַר־יְהוָה אֵלַי
 לֵאמֹר : ד) בְּנֵי־אֲדָם שִׁים פְּנִידָא עַל־פְּרֵעָה מְלָדִּים מִצְרַיִם וְהַנְּבֵא עֲלָיו
 וְעַל־מִצְרַיִם בְּלָה : ז) דִּבֶּר וְאִמְרַת בְּהִיאמְרֵי אֲדִנִּי יְהוָה הִנְנִי עֲלִידָא פְרֵעָה
 מְלָד־מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגְּדוֹל הַרְבִּיץ בְּתוֹדָא יֵאָרְיוּ אֲשֶׁר אָמַר לִי יֵאָרִי וְאֲנִי
 עֲשִׂיתִנִּי : ח) וְנָתַתִּי חֲחִים חֲחִים בְּחִיָּה בְּלַחְיָדָא וְהַדְּבַקְתִּי דְגַת־יֵאָרִיד בְּקַשְׁקֻשְׁתִּי
 וְהַעֲלִיתִיד מִתּוֹדָא יֵאָרִיד וְאֵת כְּלֵד־גַּת יֵאָרִיד בְּקַשְׁקֻשְׁתִּי תִדְבַק :
 ט) וְנִמְשְׁתִּיד הַמְדַבְּרָה אוֹתִיד וְאֵת כְּלֵד־גַּת יֵאָרִיד עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִפּוֹל לֹא
 תִאָסֵף וְלֹא תִקְבֹּץ לְחֵית הָאֶרֶץ וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִתְתִיד לְאֲכֹלָהּ : י) וַיִּדְעוּ
 כָּל־יִשְׁבֵי מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה יַעַן הָיוּתֶם מִשְׁעֵנֶת קִנְיָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל :
 יא) בְּתַפְשֵׁם בְּךָ בַּכֶּף בְּכַפְּךָ תִרְוִץ וּבְקַעֲתָ לָהֶם כְּלֵד־תַּתָּא וּבְהַשְׁעֵנֶם עֲלִידָא
 תִשְׁבֵּר וְהַעֲמַדְתָּ לָהֶם בְּלִמְתָנִים : יב) לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדִנִּי יְהוָה הִנְנִי מִבִּיא
 עֲלִידָא חֶרֶב וְהַכְרַתִּי מִמֶּךָ אֲדָם וּבְהִמָּה : יג) וְהָיִתָה אֶרֶץ־מִצְרַיִם לְשִׁמְמָה
 וְחֲרָפָה וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה יַעַן אָמַר יֵאָר לִי וְאֲנִי עֲשִׂיתִי : יד) לָכֵן הִנְנִי אֲלִידָא
 וְאֶל־יֵאָרִיד וְנָתַתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם לְחֲרָבוֹת חֶרֶב שְׁמָמָה מִמְגֵדֵל סוּנָה

וְעַד-גָּבֹול בּוֹשׁ: ^א לֹא תַעֲבֹר-בָּהּ רֶגֶל אָדָם וְרֶגֶל בַּהֲמָה לֹא תַעֲבֹר-בָּהּ וְלֹא תֵשֶׁב אַרְבָּעִים שָׁנָה: ^ב וְנָתַתִּי אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂמֵמָה בְּתוֹךְ אַרְצוֹת נִשְׁמֹטוֹת וְעָרֶיהָ בְּתוֹךְ עָרִים מְחֻרְבוֹת תִּהְיֶינָה שְׂמֵמָה אַרְבָּעִים שָׁנָה וְהַפְצֵתִי אֶת-מִצְרַיִם בְּגוֹיִם וְזֵרִיתִים בְּאַרְצוֹת: ^ג כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה מֶלֶךְ אַרְבָּעִים שָׁנָה אָקַבֵּץ אֶת-מִצְרַיִם מִזְהָעַמִּים אֲשֶׁר-נִפְצְאוּ שָׁמָּה: ^ד וְשִׁבַּתִּי אֶת-שְׁבוֹת מִצְרַיִם וְהִשְׁבַּתִּי אֹתָם אֶרֶץ פְּתוּרֹם עַל-אֶרֶץ מִכּוֹרְתָם וְהָיוּ שֵׁם מַמְלָכָה שְׂפֵלָה: ^ה מִזְהַמְּמַלְכוֹת תִּהְיֶה שְׂפֵלָה וְלֹא-תִתְנַשֵּׂא עוֹד עַל-הַגּוֹיִם וְהַמַּעֲטָתִים לְבַלְתִּי רְדוֹת בְּגוֹיִם: ^ו וְלֹא יִהְיֶה-עוֹד לְבַיִת יִשְׂרָאֵל לְמִבְטָח מִזְכִּיר עוֹן בַּפְּנוֹתָם אַחֲרֵיהֶם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה: ^ז וַיְהִי בַעֲשָׂרִים וְשֶׁבַע שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַזֶּה דִּבְרַיְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: ^ח בְּנֵי-אָדָם נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ-כַּבְּל הַעֲבִיד אֶת-חֵילוֹ עַבְדָּה גְדֹלָה אֶל-צֹר פֶּלִיאֵשׁ מִקְרָח וְכַל-כֶּתֶף מְרוֹטָה וְשֹׁכֵר לֹא-הָיָה לוֹ וְלִחְיָלוֹ מִצֹּר עַל-הַעֲבָדָה אֲשֶׁר-עָבַד עָלֶיהָ: ^ט לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַנְּנִי נָתַן לְנְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ-כַּבְּל אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם וְנִשְׂא הַמִּנְהָ וְשָׁלַל שְׁלָלָה וּבִזּוֹ בָּזָה וְהִיתָה שֹׁכֵר לְחֵילוֹ: ^י פְּעַלְתוּ אֲשֶׁר-עָבַד כֹּה נָתַתִּי לוֹ אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר עָשׂוּ לִי נֹאֵם אֲדֹנָי יְהוִה: ^{יא} בַּיּוֹם הַהוּא אֲצַמִּיחַ קֶרֶן לְבַיִת יִשְׂרָאֵל וְלֶךְ אֲתַן פְּתֻחוֹן-פֶּה בְּתוֹכָם וְיָדְעוּ כִּי-אֲנִי יְהוִה: